

3 1761 08098597 1

PG
3948
F7P7
1913a

1924

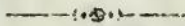
ПРИГОДИ

ДОН КІХОТА.

З ЕСПАНСЬКОЇ ПОВІСТІ

ПЕРЕКЛАД

Іван Франко.

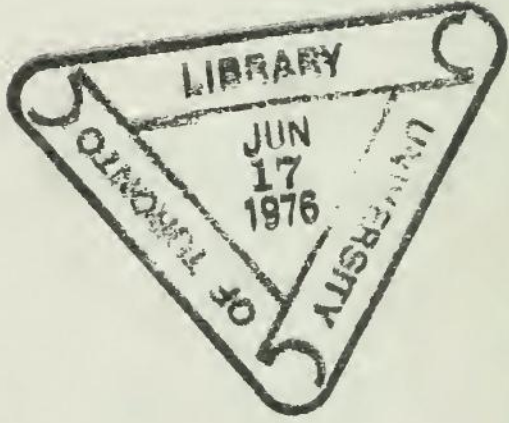
Третє поправлене виданє.

У ЛЬВОВІ, 1913.

НАВЛАДОМ УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ.

Зарєєстрована в справі публікації в журналі у Львові 1913 р.

PG
3948
F7 P7
1913a

Мігуель Сервантес і його Дон Кіхот.

Мігуель (Михайло) Сервантес де Сааведра, славний еспанський письменник, родився в початку жовтня 1547 р. в еспанському місті Алькала де Генрес із старого шляхотського, хоч і зубожілого роду. Вчився 2 роки в славній тоді університеті в Саламанці, зразу богословія, яке незабаром покинув, займаючись літературою. Від р. 1568 перейшов до Мадриду, де почав писати поезії, повісті й драми. Але писання не давало йому ніякого доходу, і вже 1569 р. він із бід мусів покинути рідний край і подався до Італії, де наняв ся на службу до багатого кардинала Джуліо де Аквавіва в Римі трохи що не за льоя. Сю службу він сприйняв собі швидко, і вже 1570 р. вступив до еспансько-неаполітанського війська, в якого начальником був славний воєвода тих часів, Дон Жуан австрійський. Сервантес відзначив ся в славній битві під Лепанто 1571 р., де одержав отвори рани. Хоч хорній на пропасницю, він станув бою разом зі своїм братом, держав ся хоробро, ставив ліву руку, і одержав із рук самого Дона Жуана перед цілим полком почесну відзнаку. Пролежачи всю зиму в шпиталі в Мессині на Сицилії і ледви одлічивши ся з тяжких ран, він брав участь у поході Еспанців на Туніс і Наварин, по чім відпросив ся на якийсь час на відпустку до дому. Пливучи до Еспанії з поручаючим письмом від неаполітанського короля, коли йому веміхала ся краса доля, він разом із братом і цілим кораблем попав у руки морських розбійників (піратів) із Туніса. Знайшовши при нім королівське письмо, розбійники подумали, що мають ур

ах змусь важку особу, і тому коли отець Сервантеса
 прислав за своїх синів окупи, вони випустили тільки
 молодшого брата, а Мігуеля задержали. При події
 обидві він дістав ся в руки дуже жорстокого пана
 Ассас-Агі, перевертня з Греків, що безсеречно зну-
 дав се над своїми невільниками. Сервантес був чо-
 ловік безумно відважний і непосидючий; раз по разу
 він робив змови між невільниками, аби вирвати ся на
 волю. З раз навіть зробив таку змову, аби опанувати
 весь Туніс. Коли змову відкрито, багато з її учасників
 загинуло з катівських рук, та Сервантесови даровано
 життя за його смілість. Нарешті по 5 літах неволі його
 куплено д. 19. вересня 1580 р. Вернувши до Еспанії,
 він вступив знов до війська в службу короля Порту-
 алії. Брав участь у поході на острови Азорські, і аж
 ід р. 1583 осів постійно в ріднім краю, покинувши
 військову службу. Він оженив ся з любови з убогою
 панцею, що звала ся донна Каталіна де Палатіос і Са-
 язар. Для заробітку написав першу часть пастирської
 повістки „Далітея“ (1584), вступив до театру, для якого
 коротким часі написав майже 30 драматичних штук. Ті
 штуки граю з поводженем у Мадриті, але тривкої варто-
 ти вони не мають, окрім хиба одної п. з. „Нуманція“.
 Іс звеладячи при театрі заробітку, що заспокоював би
 єї його потреби, він вступив у службу при королів-
 ькім інтенданстві, і йому було поручено закупувати
 провіант для „Непоборної Армади“, яку тоді еспан-
 ький король Филип II. приготовляв проти Англії.
 Пізніше бачимо його таким самим інтендантом для
 адійської фльоти, а дальші пригоди його життя гу-
 дять ся на протязі кількох літ. Задля якогось непо-
 rozumля він понав навіть у тюрму; одні кажуть, що
 а дити, яких паробив його несовісний спільник,
 інші кажуть, що задля бійки королівських двораків
 перед домом, у яким він жив, і до якої привід мала
 стати його прислуга. В тім тільки згоджують ся пере-
 сазні, що власне в тюрмі йому прийшла думка напи-
 сати повість про шляхтича, що начитавши ся лицар-
 ьких повістей, виїздить у світ у лицарській зброї ра-

тувати пригнетену невпинність і шукати чудесних пригод, а стикаючи ся з дійсним, далеко не лицарським світом, попадає в безконечний ряд смішних і трагічних пригод. І ось 1604 р. вийшла перша частина славної повісті п. з. „Глибокоумний шляхтич Дон Кіхот із Ляманші“. Ця повість мала нечуваній доси успіх: перше видане розійшло ся протягом 4 тижнів, а в того самого року вийшли дальші чотири виданя. В ті самім році почали також появляти ся її переклади в інших мовах, особливо у Франції, коли французький посланець у Мадриті, прочитавши її по еспанськи, написав про неї до Парижа з незвичайними похвалами. Відомість, яку подають деякі біографи, буцім то повість зразу не йшла, і Сервантес, бажаючи зацікавити свою публіку, випустив безіменну брошуру, вимірену проти неї п. з. „El buscario“ (бомба), в якій підпущена увагу, що се сатира вимірена на високо поставленої особи, по повійним дослідям оказала ся низькою видумкою. Розумієть ся, що власне задля великої популярности книжки не обійшло ся без докорів а навіть доносів на автора, якого матеріяльне положення до смерти не перестало бути незавидним. Від р. 1608 він жив у Вальядоліді, не друкував нічого цілих 8 років по появі першої частини „Дон Кіхота“, і тільки в 1614, коли якийсь недотепний писак видав безіменну її другу частину, Сервантес написав свою другу частину „Дон Кіхота“ і видав її 1615 р. Немов бажаючи реабилитувати славу лицарської повісті, яку так безщадно та дотепно осмішив у своїм „Дон Кіхоті“, він у остатнім році свого життя написав і сам просту лицарську повість п. з. „Терціня Персілеса й Сігмунди“. Він умер 23. цвітня 1616 р., того самого дня, коли в Англії вмер великий драматичний поет Уїлліам Шекспір: кілька днів перед смертю він прийняв чечу рясу.

„Дон Кіхот“ Сервантеса, се перша повість у світовій літературі, в якій найбільш значіно того слова, і один із найславніших та найпопулярніших творів людського духа. Сатира на романтичні та далекі від дійсного життя лицарські

VI

повісти, якими кілька сот літ зачитувала ся вся Європа, поглиблюеть ся її розширяеть ся тут ступнево величній малюнок боротьби між благородними поринами дутя та твердою дійсністю, між поезією її прозою життя. Тому „Дон Кіхот“ має безсмертну вартість істотно духового розвою всеї людськості, і по заслужі робить ся улюбленою книжкою для всіх освічених людей. Про його популярність може свідчити хоч би те, що від 1604 до 1857 р. сю книгу видавано в Еспанії не менше як 400 разів, що перекладано її на мови німалоську 200 разів, французьку 168 разів, італійську 6, португальську 80, німецьку 70, шведську 13, польську 3, датську 6, російську 2 рази і на латинську 1 раз. Тільки українсько-руського перекладу „Дон Кіхота“ доси ще не маємо, таї мабуть не швидко дістануть ся. Те, що подаю тут читачам, се свобідна переробка головної основи першої часті та закінченя другої часті повісти, переробка з прози на вірші, уложеня на віршець еспанських народніх романс. Ся моя переробка появила ся перший раз у часописі для дітей „Дзвінок“ 1895 р. і окремою відбиткою з невеличким числом ілюстрацій, а другим доповненим і поправленим виданем у р. 1899, оба рази накладом „Руського Товариства педагогічного“ у Львові. Отсе третє виданє являеть ся з передмовою троха переробленою, з новими самими ілюстраціями, з численними поправками в текстї, але без пїяких доповнень, накладом Русь. видавничої Спілки у Львові.

Писано дня 22. мая 1913 р.

Іван Франко.

ПРОЛЬОГ.

Еспанія! Еспанія!
Мов у казочнім сні
Той земний рай, чудовий край
Ввижаєть ся мені.

Яркеє сонце сине жар
Тепла і красоти.
Зима на горах там сидить.
Не сміє в низ зійти.

Вічно-зеленії ліси
Роскішно шепчуть, знай,
І ріки срібнії шумлять
І поять спраглий край.

Одни лиш серед блисків тих
І гір, лісів і рік,
Посеред раю земного
Бідує чоловік.

Хоч не з верху, то в серції ще
Він носить. в голові.
Тиранства і пониження
Кайдани вікові.

Тепер він звільна двигасєсь
На новий світлий шлях,
Та давні рани ще болять,
Не вигас давній жах.

Еспанія! Еспанія!
При слові тім у нас
Не шийшійї явить ся край
І не вчорашній час.

А та величяя доба,
Коли півмісяць впав,
Скінчилась вікова борба,
Еспанець паном став:

Коли в одно сполученій
Народ народом вчуєсь,
І з загалом побідника
До діл, наук метнуєсь:

Коли то Хрістоваль Кольби
Еспанські кораблі
В шасливую годину вів
До нової землі:

Коли з Італії прийшло
Відродженє наук,
І з ним до лету її творчости
Віродивєсь людський дух:

Коли лицарство не було
Суспільним тягаром,
Влададо з рівним хистом ще
І шнадою її пером:

Коли й мужик еспанський ще,
Немов удільний князь,
На батьківській землі сидів
І чув з народом звязь:

Коли ще ум його живий
У морок не зблудив,
І Санчо Панза бік о бік
Із Педром Кресном жив*);

Латинська думка сумирно
З арабською жила,
І пісня милозвучная
По краю веїм лила.

В той час турнірів і пригод
І романтичних трель
Родивсь і жив в Еспанії
Сервантес Мігуель.

Убогий хоч шляхетський рід
Привів його на світ;
Не много радощів в життю
Зазнав він, много бід.

Наука, школа і пісень
Солодких вчасний дар —
І тут же служби панської
Певитериний тягар...

*) Санчо Панза — один із героїв повісти про Дон Кихота. Педро Кресно — герой славної драми Кальдерона «Віят Заламейський», переробленої мною також на нашу мову і кілька разів виставлюваної на сцені. [Прим. автор]

Тягар той на воляцький стап
Він швидко проміняв,
Австрійський славний Дон Жуан
Йому сей шлях вказав.

Як при Меланті став з хрестом
Півмісяць на дуель,
То славно бив ся в бою тім
Сервантес Мігуель.

Хоч хорній — станув у рядах
І не подав ся в зад;
Хоч ліву руку стратив сам
Та ціло ввійшов брат.

Каліка - воляк він вертав
У рідний край назад,
Та на судно його напав
Із Туніса пірат.

Пять літ в тяжкій неволі був.
В кайданах протомивсь,
Та хоч грозилла смерть нераз,
З поганим не миривсь.

„Один каліка той — казав
Поганий пан його —
Грізніший він для Туніса,
Аніж Еспанців сто“.

А як свободи день настав.
Він в рідний край верта.
Воює шпанадою й пером
В тяжкій борбі жита.

Вояк, інсьменик... Тут любов
Веміхаєть ся йому. —
І тут же за чужу вину
Він попада в тюрму.

В сільці Ля Манші Туніс він
Мав серед вітчизни,
Там славу її честь Еспанії
Топтали барани.

Оттам в тюрмі в його умі
Дитя те почалось.
Що на весь світ, у всі віки
Соколом понеслось.

Оттам невиплатний довжник,
Каліка і старець,
Неоціненим жемчугом
Світ збогатив увесь.

Хоч виїшов він на волю знов.
І честь свою обмив.
Та все-ж у бідности тяжкій
Літа свої скінчив.

Самітний, без приятеля.
Посеред ворогів
До смерти він з неправдою
Борбу завзяту вів.

І в Дон Кіхоті свій портрет
Духовний нам списав,
Безумця благородного
Нам образ завіщав.

Без боязни, без огляду
На біль, інтерес свій.
За славу, за невинність він
Іде в нерівній бій.

Він — аж до старости дитя —
Прямує на провал,
Побитий та невігаслий
Несе свій ідеал.

I.

У місцевості Ляманші.
 В невідомому приїзду
 Жив собі убогий шляхтич
 Дон*)... Кіхада**) чи Кезада***).

Земелька його маленька,
 Не препишії палати,
 Служби не щоби богато:
 Сам свій пан і сам свій наймит.

Лиш старенька економка,
 Молода її сестрінка
 Та слуга, що враз конох був,
 Дроворуб і водонос.

Чи великі антенати
 Були в нашого Кезади,
 Де, коли й як відзначилсь —
 Щось історія мовчить.

Линдар наш був муж спокійний:
 Щит предківський коло печі
 Був за заткальницю в нього,
 В шоломі гніздились кури.

*) Пан. **) Вилливі. ***) Плесканка сира.

Синє проржавілий на кухні
За рожен вертївсь раз в тиждень,
Бо раз в тиждень штуку мяса
Для господаря пекли.

Що-ж робив наш славний лицар?
А робив він не богато:
Полював собі з хортами,
А то більше так сидїв.

Чоловік уже в літах був —
Перебіг за п'ятдесятку,
Не женив ся, не дружив ся, —
Вкучно стало дармувать.

Ось він на старії літа
Вдарив ся в літературу,
А що був повак в письменстві,
То й попав на манівці.

Вхочивсь за старі романи,
За лицарські пригоди
За ті нестрі, безконечні.
Дивовижні казки:

Де лиш мав яку доніжку,
Чи продав горох чи просо,
Чи волів чи гурт овечок.
Все в книгарню так і пер.

Ба, не стало незабаром
Ні гороху ані проса,
Ні волів ані овечок.
А читать хстїлось, страх!

Ось почав наш лицар славний
Земельку свою шматками
Продавать — а все на книги...
І читав, читав, читав.

II.

Південь! А сепанське сонце
Пражить, наче приском сніло.
Люди, звірі навіть мухи
Поховались, сплять в кутах.

Тільки лицар Дон Кезада
Не ховаєсь, не дримає,
Але в своїому покою
Дивні повісті читає.

Піт з чола горохом сніло,
Крізь розхристану сорочку
Груди видно, више ліктів
Рукави він закотив.

Розкудовчивши волосє,
Очи дико завертає,
То смієсь, то морщить брови,
А чита, чита, чита.

Вечір! Стиха наближаєсь
Економка, їсти кличе
З чісником фасолю й мясо —
А втім кликне лицар: „Смерть!“

„Смерть усім вам. Ганельони!
Смерть вам, зрадники Ролянда!
З чісником фасолю й мясо
Я-б віддав, щоб пражить вас!

Взякала ся старушка.
„Свят, свят, свят, чи пан сказив ся?
Боже відверши! І де се
Злості він набрав такої!“

Північ, все село дрімає.
Гавкають де-де собаки.
Річка шенче по каміню.
Та в душі кричить сова.

Тільки лицар Дон Кезала
При свічках сидить на кріслі,
Пальці вшутає у волосє
І чита, чита, чита.

Дійсний світ і дійсні люди,
їх житє і їх природа,
Межі всі часу й простору —
Все щезає перед ним.

І в розпаленій уяві
Вихром несуть ся скаженим
Люті велитиї кроваві,
Люті змії стоголові.

Славні лицарі з мечами,
Що по нахв в крові бродять,
І красавиці чудові
На високих пишних ганках.

Битви, свари, поєдинки,
І печувані пригоди,
І блискучії турйїри,
І розкішні обїди.

Пришли Дон Кіхота.

Дивні нестощі любовні,
Рани й лічення в моменті,
Нині бідність, завтра царство
Лицарю паде в подолок.

Мов колеса млишовії
Все те путалось, мішалось,
Клекотіло, торохтіло
У лицарській голові.

День по дневи, ніч по ночі,
Мов невпинная горячка,
Йшла та вбійчая робота,
Світ пожерла весь йому.

Ні до діла, ні до мови,
Ні до думки вже не здібний
Став сїрома — просто мовить:
Бідний лицар одурів.

III.

Славний лицар Дон Кезада
Думає глибоку думу:
То сїдає, то зірветь ся,
Мов до лету воробець.

То він ходить по покою,
То пеначе стовном стає,
Щось воркоче та муркоче,
Далі так став говорить:

„Світ страшенно понеуважав ся,
Мов та бочка розісхла ся
Та тече в усіх уторах —
Конче тра набить обруч.

„Зледаціло все лицарство,
Животи насе, розводить
Все любовні теревені,
А пригод не йде шукать.

„А неправда скрізь панує
І гнете певинність люто,
Землю божую плюгавить
І поганить красоту.

„Велитні жорстокі ходять,
Діток без страху з'їдають,
Мучать в погребях красавиць —
Оборони їм нема.

„Гей, Альонзо, схамени ся!
Весь свій вік прожив ти чесно,
Злу не потурав ніколи,
То й тепер не потурай!

„Хоч всі правду відступили,
Наплювали на певинність,
Красоту відбігли в гору, —
Ти її не відбий!

„Світ страшенно понеуважав ся
І не може він стояти, —
Без блукаючих героїв
За нею душу пронадé!

„Гей, Альонзо, ехамени ся!
Будь ти світу поратівник.
Будь ти злому лютий местник.
Оборона правді будь!

„Годї тутка дома кшенуть,
Мов в крошві печерния,
Колн тамка світ весь гине!
Гей, спасати світ ходім!

„Діло славне і велике
Зве тебе: часи лицарства
Відновити! Нуж до діла!“
Так наш лицар говорив.

Блудним лицарем зробіть ся,
На геройській пригоді
Рушить з дому в світ широкій —
Ось що враз задумав він.

І почав усе ладнати,
Що до сего діла треба.
І про що читав у книгах —
Много там не тра було.

Понеред усього — зброї:
Ся найшла ся по шматочку:
Що на стриху, що у кухні,
Що в овечому хліві.

Взяв наш лицар шмату й цеглу,
Тай ну терти, дряпати, шкрябати.
Покв зброя праддівська
Стала на людий похожа.

Все мов і до ладу вишло,
Тільки з шоломом був клопіт,
Бо візира не ставало —
Ну, біда! Хот єдь тай шпач!

Взяв наш лицар шмат текстури,
Викроїв візир із неї,
Срібним облінив папером,
До шолома прикрутив.

Бачилось — чого-б ще треба!
Та підвів лихий Альонза
Взять меча і стрібувати,
Чи тривкий його візір.

Рубонув він раз і другий,
Розлетівсь візір на кусні,
І пропала вся робота,
І прийшлось повний ліпоть.

Та тепер на розум взяв ся
Славний лицар Дон Кезада,
І візір свій тектуровий
Бляхою піднив зі сноду.

Лицарю коня потрібно.
Славний лицар Дон Кезада
Мав коня — таку драндигу,
Що лиш шкіра її кість була.

Та не дбав про се наш лицар,
Твердо вірив, що небаром
Кінь його славійший стане,
Нїж той Сідів Бабієка¹⁾.

По лицарському звичаю,
Про який читав у книгах,
Він прозвав свою драндигу
Шумно-дзвінко Розіпанте²⁾.

¹⁾ Сід, властиво Руї Діаз, національний герой еспанський. Леба історичная, жив у XI. віці.

²⁾ Від гоєн — коника, і анте — давнійше; значить: давнійше був поганою конякою, а тепер, мов би то, ось чим став.

По лицарському звичаю
Про який читав у книжках,
Мусів і собі наші лицар
Винайти нове імя.

А імя те, що небаром
Малось стати голосне
На весь світ, затьмिति назви
Амадіса, Гальоара,

Белїяна, Передура,
Плятіра, Еспляндіана¹⁾.
Се імя повинно бути
І значуче і дзвінке,

Вісім день ходив наш лицар
У задумі стофунтовій,
Поки назву ту придумав
Із Ляманні Дон Кіхот²⁾

Та крім того ще одного
Потребує всякий лицар
По лицарському звичаю,
Про який у книгах пишуть,

Потребує лицар дами,
У котрій би закохав ся,
Щоб в імя її бороть ся,
Її здобути славу й честь.

¹⁾ Назви героїв тих лицарських романів, котрих одуру зачитував ся наш лицар.

²⁾ Quijote по еспаньки значить вивішник: qu — вилиця, quesada — плескапка сира

Він без дами — борщ без сала,
Хліб без солі, їжа без уха,
Бо лицарство без любови,
То немов горіх - свистун.

Десять день ходив наш лицар
І шукав такої дами,
І зітхав і так балакав:
„Боже, як то буде гарно,

„Як прийде до моєї дами
Велетень Каракулимбро*),
Цар острова Малїндрани**)
І такі слова рече:

„Препрославлена госпоже!
Вірний ваш великославний
Лицар Дон Кіхот у бою
Збив мене й сюди принелав“.

„Іши кого-б то в біса вибрати
Дамою свого серця?“
Довго мучив ся наш лицар,
Поки врешті не знайшов.

В близькому селі Тобозо
Дівчина була, музичка.
Звалася Дюмка Льоренцівна.
Дівка гарна, що їй казати.

* і Назви взяті з тих же лицарських повістей, зовсім вигадані.

Славний лицар наш до неї
Здалека зітхав часами.
Та вона про те ї не знала —
От її він обібрав.

Видумав для неї назву:
Дульчінея із Тобозо.
Закохав ся в ній — та звісно,
Все по книжковому, як слід.

Так готовив ся наш лицар
На своє велике діло.
Поки вирушив із дому,
Світ від згуби ратувать.

IV.

Рано-рано, ще не встало
Сонце на кастильськім небі,
Враз з курми та воробцями
З ліжка сховивсь лицар наш.

Взяв на себе славу зброю,
Вивів з стайні Розіанга
І крізь фіртку, зачумінком
Таїком вирушив у світ.

„Слава Богу, — думав лицар. —
Що так гарно се вдало ся,
Що баби мої ще знали,
Бо горві-б не цуєтись”.

Хоч хоробрий був наш лицар,
Та бояв ся економки,
А язик її сестринки
Був острійший від меча.

„А тепер, мій славний коню,
Ти неси мене, де хочеш!
Я тобі здаюсь на волю,
Бо-ж се спільний виїзд наш!“

Та заледво се промовив,
Втім пеначе грім небесний
Думка темна і зловіща
Шибла в голову йому.

Одубів наш славний лицар,
Мало що з коня не кицнув,
Мало не вернув до дому:
Він ще лицарем не був!

Бачите, закон лицарський,
Про який читав у книгах,
Каже, що ніхто не сміє
З лицарем до бою стати.

Хто впрочисто, по закону,
Не прийме „удару її плаза“
З рук лицарських, і не буде
Між лицарства цвіт „побитий“.

Ах, а він же, Дон Кіхот,
Щі удару, ані плаза
Доси не дістав, в лицарство
Він побитий ще не був!

Та не довго клопотав ся.
„Що-ж — подумав — не дістав ще,
То дістати мушу швидко
Те лицарськеє бітьє.

„Перший лицар, що в дорозі
Напiткаю, мусть службу
Сю мені зробити, а славу —
Славу я здобуду сам!“

І успокоївшись на тому,
Випрямив ся на кульбаці,
Світ увесь очима змірив,
Таї погнав у божу путь.

V.

„Пишио сонце золотее
Розпустило на всю землю
Золоті свої пачоси
І витало світ увесь;

„Гармонійно щєбетали
Нестропері пташенята,
Світ витаючи небесний
На кастилськiм небосклоні;

„От тоді прєславний лицар
Дон Кiхот покинув гордо
Те своє пухове ложе,
Зброю лєную надів.

„А в подвірю вже готовий
Йдав преславний Розінайте.
Щоб на честь усьому світу
Взять його на свій хребет.

„Так мабуть почне колінь-то
Чародій якийсь премудрий
По надземному вітхеню
Описе моїх славних діл.

„О щасливе те столітє,
Рік щасливий і година,
У котрій на світ явить ся
Премудовий опис той!“

Се наш лицар так балакав.
Ідучи під скваром сонця
На драгидзві своїй полем;
Далі так почав зітхати:

„О княгине Дульчіное,
Владнице отого серця.
Що тобі до свого скопу
Вірно присягло служить!“

„Як же ти жоретока, панї,
Що мене від себе гониш.
Поки світ не буде повен
Стави наших двох імен!“

„Та дарма! Обіт сей свято
Заприсяг ся я сповинти:
І сповню. Лиш ти, о панї,
Ти про мене не забудь!“

От таких дурниць без міри
Городив наш мудрий лицар,
Тюнаючи чистим полем
На своїому Розіпанті, ---

Пережовуючи в тижді
Глуші повісти лицарські,
Мов вівця, що румігає
Недогризену траву.

А тимчасом — був се лишень —
Сонце прагнуть, мов напште,
Бачить ся, могло-б і мозок
Виесунити в голові.

А довкола рівне поле,
Ні села, ні хат не видно,
Ні душі нема живої —
Сумно тюна Розіпант.

Лицар вже десятим потом
Обливаєсь, із гостинця
Курява його обсіла,
Тай у животі бурчить.

Аж над вечір показалась
Ветха корима край дороги. —
Зміркував наш лицар зараз,
Що се вищий замок був!

Перед коримою на прищі
Подорожні дві дівчині,
Що в Севілью в найми їдуть,
І тут на ніч припинились.

Зміркував наш лицар зараз,
Що се певно дві княгині,
А погоничі, що там-же
Годували своїх мулів —
Що се знатні чури їх.

Дуже радував ся лицар,
Став при вході тай чекає,
Поки в замку ріг затрубить,
Гостеви подасть привіт.

В тім тру-тру! параз почулось —
Се свинар гнав свині з ріни
І трубою в купу клкав, —
Лицар думав: „Кличуть нас!“

Ось він вїхав преноважно
На коршемісе подвіре, —
Та страховище уздрівши
В розтіч кинулись дівки.

„Не лякайтесь, ясні дами!
Я вам зла чинить не хочу“, —
Мовив лагідно і чемно
Славний лицар Дон Кіхот.

„По лицарському закону,
До котрого признаю ся,
Обовязок мій — служити
Аж до гробу щиро вам“.

На страховище зелізне.
Густо порохом покрите,
Що такі слова казало —
Витріщили ся дівки.

Але те, що „яені дами“
Він до них сказав, се так їх
Роземішило, що на голосе
Реготать ся почали.

Се діткнуло Дон Кіхота.
„Скромність — краси оздоба:
Нерозумний лиш смієть ся
З пезначучої дрібниці.

„Я-ж нічого вам такого
Не сказав, щоб вас вразило;
Я лиш вам служить бажаю. —
То з чого-ж сміять ся вам?“

Та дівки ще більш хихомуть...
Дон Кіхот уже й озлив ся.
Та на щасте виїшов з корими
Грубий та товстий коримар.

Вид худого Дон Кіхота
У залізі серед спени
Певно був смішний для нього,
Але перед острим епісом
І мечем він репект мав.

Він сказав про те приязно:
„В добрий час! Гість до нас!“
Дон Кіхот йому вклонив ся
І з коня на землю зліз.

„На ніч, лицарю, до мене?“
Говорив коримар. „Усе
В мене є, лиш лівка Бог дасть“.
Дон Кіхот махнув рукою.

„Зброя — се моя перина,
Боротьба — моя забава,
Яеній пане каштеляне“ —
Різко лицар відказав.

„Га, як так, — коршмар промовив, —
То буде вам вся вигода:
Місь перш тверде камінь,
Галабурда замісь сну.“

Тимчасом дівки зблизились,
Поздіймали з нього зброю,
Наголїншки і нащир,
Тільки шолома її руш.

Він був звязаний шнурками,
Ті прийшлось би розгнати,
А на се, хоч гниь, наш лицар
Подозволить не хотїв.

За той час коршмар у стаїню
Втяг голоднуо драдигу,
Дав їй сїна, її Дон Кіхоту
Повечеряти приїе.

Сїв у шоломі наш лицар,
В гору здер візір руками,
А услужній дівчата
Пхали страви в рот йому.

Ще з вином було еміниїше:
Горілиць поклав ся лицар,
А коршмар йому до рота
Просто з лійки лив вино.

VI.

Так „пришлявши душу к'їду“,
Встав наш лицар покріплений,
Коршмаря узяв за руку
І до стайні з ним пішов.

Там параз беркиць у мерву,
Перед коршмарем прикляк.
Ще їй низенько поклонився
І йому сказав ось так:

„Славний пане канцеляне!
Тут клячати - му їй не всталу,
Щоби згодитесь мені
Те зробити, чого попрошу!“

Слуdiv ся коршмар, та був він
Хитрий і бувалий в світі,
То їй доміркував ся зараз,
Що у лицаря мабуть

В голові нема веїх дома,
„Встаньте, лицарю! — промовив, —
Що лиш треба вам, усе те
Я вчинить для вас готов.“

„Бачите — сказав наш лицар —
Власна воля їй обовизок
Звуть мене у світ широкий
На пригоди їй боротьбу.“

„Блудним лицарем зробить ся
Я задумав, поразати
Всю нечесту, вражку силу,
І невинність боронить.

„Та біда, що я ще доси
Не прийтий в стан лицарський, —
Так ви завтра, ясній пане,
В лицарі мене побийте!

„По лицарському звичаю
Я сю ніч продержу варту:
В вашій замковій канцїї,
Буду зброї шильнувать.

„Завтра - ж рано, милость ваша,
Звольте законні удари
Дать менї й благословити
На той славний шлях мене!“

„Ну — коршмар подумав — буде
Нам на сюю ніч забава!“
Та на голоє рік поважно:
„Лицарю, най буде й так!

„Думку вашу похваляю,
Сам я за-молоду також
В світ холів пригод шукати
І келїнками дзвонить.

„Жаль лише, що в моїм замку
Поки що нема канцїї,
Але можна й край криниці
Зброї вам дошильнувать.

„А тепер скажіть, мій пане,
Маєте ви де що грошій?“

„Ані дудка! — мовив лицар. —
„В жадних книгах я нігде

„Не читав, аби лицарство
Мало хоч би гріш при собі.“

„Ну, се помилка, мій пане, —
Відказав йому коршмар.

„Може в книгах там про сеє
Не писали, та се певно.
Що блукаюче лицарство
В світ не гналось без дрібних.

„Певно й те, що не цукалось,
І без чистої сорочки. —
Як не лицар сам, то чура
Мав при собі все, що слід.

„І бальзам на рани також
Муєїли при собі мати,
Бо у битвах, у пустинях
Де цирулика візьмеш?“

„Все те, лицарю мій любий,
Муєїте ви роздобути:
А тепер здіймайте зброю
І до рана стережіть!“

VII.

Ніч. Неначе вовчі очі
Віскрилось темне небо.
Холод тише аж до кости,
Місяць зирка знад хліва.

Дон Кіхот в одній сорочці
Мов мара висока, ходить
По подвір'ю, лічить зорі
І вартує власну зброю.

Зброю ту поклав на кунку
На кориті водоною,
Тільки еше узяв у руки.
Ходить, стане, знов верта.

Холод тише аж до кости,
Цокотить герої зубами,
Споминає Дульчінею,
Шепче вірні, та дарма!

А з вікна коримар-собака
І дівчата замядають,
Та еміють ся з Дон Кіхота,
Аж дзеленькають шибики!

Втім один погонич мулів
Заспаний устав з запічка
Таї поплів ся на подвір'є
Своїх мулів напоять.

Ледво вздрів його наш лицар,
Зверещав до нього грізно:
„Стій безумче, мої зброї
Навіть пальцем не дітхни!“

Та погонич тільки буркнув:
„Чорт не вхопить гарматури!“ —
Вхопив зброю за ремінь
Тай шпурнув її на бік.

Наш відважний лицар, вздрівши
Сю печувану зневагу,
Завернув до неба очі,
Дульчиною спогідав —

Потім вхопив сімє обіруч,
Як погонича не трахне
Зверха в голову! Мов громом
Поражений той унав.

Зараз кров його облила,
Пам'ять вся його лишила —
Як би ще раз так дістав,
Був би певно вже не встав.

А наш лицар преспокійно
Взяв свою лицарську зброю,
Знов поклав на тім кориті,
Знов прийняв ся вартувать.

За маленькую хвилину
Зайв погонич другий в пещі
І повлів ся на подвірє
Своїх мулів парость.

Він не знав, що з першим сталося,
І спокійно наближався.
Аж ось Дон Кіхот муркоче:
„Дульчішеє, допоможи!“

Знов ухопив сине обіруч.
Як погонича не трахне
З верха в голову! Та сей мав
Твердий череп і не вшав.

Крик зробив ся на подвірю,
З корими всі повибігали
В сорочках та нестрих коцах,
Мов страховища які.

Дон Кіхот як стій подумав,
Що ворожі чародії
Вислали печнету сльоту,
Щоб знущала ся над ним.

І він крикнув: „Га, прокляті!
Виходіть! Валіть юрбами!
Скорше в штуки дам порватись,
Ніж на крок уступлю вам!“

Бачить наш коримар, що лихо,
Що не знає жартів лицар.
Що безкарний божевільний,
Хоч би їх і всіх носік —

То влишив юрбу швиденько,
Геть забрать велів ранених,
Сам до лицаря зблизив ся
І такі слова сказав:

„Славний лицарю, даруйте
Мужикам сям їх провину,
За котру вони аж надто
Остру кару прийшли!

„Ваша проба вже скінчилась!
Ви дали непереможний
Доказ вашої відваги.
Час вам лицарем зістать.”

Дон Кіхот був рад тій мові,
Зараз же прикляк покірно
У болото край корита,
Щоб прийняти удар лицарський.

А коритар дівок покликав.
Ще їй прийде якісь книжниця —
Давній якісь рахунки —
Взяв лицарський меч до рук.

Ось почав він щось мурчати,
Мов молебень-то читає.
Потім викрикнув віразно:
„Гарам барап гукір ген!”

При остатнім слові міцно
Затиснув кулак — як генце
Дон Кіхота в карк, аж сльози
Бривнули йому з очей.

„Сей удар — коритар промовив
Щоб останній був! Най згниє.
Хто би ще посмів рукою
Вашого карку диткнуть!”

Потім меч узив у руку,
Як не луєне Дон Кіхота
Плазом через плечі — бідний
Дон Кіхот аж застогнав.

„Се плазованє -- коримар так --
Най для вас останнє буде!
Від тепер вам тільки вістрем
Вільно уживать меч!“

Церемонія скінчилась:
Встав наш лицар, а коримар
Приказав дівчатам зброю
Наложити на Дон Кіхота.

Ось одна вложила панцир,
Друга меч приперезала,
Лицар шолом свій насунив,
Став готов, мов страхонуд.

Шумногучними словами
Дякував він коримареві,
Дякував обом дівчатам
За лицарську послугу.

Потім владуваній дуже
Сів на свого Розінанта,
І хоть ще ні світ ні зоря --
Він попер у дальшу путь.

VIII.

Хто те, хто се до схід сонця
По дорозі, по безлюдній
Так жене, мов оглашений?
Га, се славний Дон Кіхот.

Гордість грудь йому розперла:
Він вступив в закон лицарський,
А тепер летить до дому
Грошиї взяти і сорочок.

„Ще конечно чури треба!
Може би єсеїд мій Санчо
Хтів поїхати“ — думав лицар
Втім „Ай- ай! Ай- ай! почув.

Крик плачливий і болючий
Доходив з ліска праворуч.
„Га, невипиєть там мордують!“
Муркнув лицар Дон Кіхот.

Зараз гатьта взяв коняку
Тай в лісок на крик поїхав.
Не далеко й їхати мусів.
Швидко ось що він уздрів:

Хлоп сорочку зняв з хлопчини,
Прив'язав його до бука.
Тай ременем бє по плечех,
Аж довкола ляк іде.

Бє тай все приповідас:
„А пильнуї худоби, драбе!“
Хлопець — добрий вже підпасич —
Лебедить: „Ой- ой, нуєтїть!“

Йк побачив се наш лицар,
Крикнув грізно: „Га, тирале!
Ось ти як невипиєть мучиш!
Доронсь, бо смерть твоя!“

Хлон, уздрівши над собою
Дивовижнеє страшило
На коні, в зелізних бляхах,
Дунав: „Смерть моя прийшла!“

І трівожно відмовляє:
„Напе, се не є певниість,
Се Андрійко, мій підпасич,
Пренедбалний та пустий.

„Що вже я його благаю:
„Ей шильнууй худоби, сину,
Щоб вовки її не рвали
Або в шкоду щоб не йшла!“

„Та куди тобі! Що дини
Все одна бракує штука,
Шкоди паробив без міри —
Муну розуму повчить.“

„Напе — крикнув битий хлонець —
Мій господар скушил дряга,
Бе мене, щоб я від нього
Втік зі служби пред часом,

„Щоб мені не заплатити.“
„Брешеш, драбе!“ хлон озвав ся,
„Сам ти драб і сам ти брешеш!“
Гримнув грізно Дон Кіхот.

„Зараз відвяхи хлончину!“
Хлон повірливо послухав,
„Зараз заплати біднятку
Все, що вишен ти йому!“

„Пане, я не маю грошей
Тут у лісі. Най Андрійко
Перейде до мого дому,
Я віддам йому, що слід.“

„Наше — злебедів Андрійко —
В дім його я не покажусь,
Там мене він обезвічить!
Се без серця чоловік!“

„Нї, небоже, не посміє
Він підняти на тебе руку.
Я вже зроблю так, що смирно
Все тобі він заплатить.“

„Слухай, ти тиране лютий!
Присягни ось тут на меч мій.
Що даєш йому всю плату!“
„Присягаю“ — рік мужик.

„Ну, гляди-ж, а як присяги
Не додержиш, то страшенна
Не мше тебе відплата
В лицарської руки!“

„Бо тоді зо мною справа.
А ти знаєш, хто я? Славний
Лицар Дон Кіхот з Лиманці,
На все злеє божий бич!“

Се сказавши, лицар гордо
Обернувся на Розіанті,
Тай план-план поїхав з ліса.
Хлоп глядів, аж він іщез.

А тоді сказав до хлопця:
„Ну ходи сюди, Андрійку!
Ну, ходи сюди, небоже,
Най тобі свій довг сплачу!“

Вхопив хлопчика за руку,
Привязав його до дуба,
Як почне ременем прати —
Ледво в тілі дух лишив.

„Ось тобі твоя заплата!
А тепер іди, небоже,
Того лицаря шукати,
Щоб тобі сей біль злизав!“

І пішов мужик, а хлопець,
З болю стогнучи, зібрався
В путь, щоб лицаря шукати,
Що мав біль його піметить.

Так то наш преславний лицар
Боронив святу невинність,
Так поборював неправду,
Людську кривду направляв!

IX.

„Понад всі дівчата в світі
Ти тепер найщасливійша,
О прекрасна Дульчінес!“ —
Бубонів собі під ніс.

„Бо-ж тобі судила доля
Власть над першим з між лицарства,
Над преславним Дон Кіхотом,
Що поборює все зло!“

Так бурчав собі наш лицар,
Плетучись безлюдним шляхом,
Аж параз напроти нього
Іде купочка людей.

Се купці були з Толедо:
Мавританські парасолі
Над собою розішляли, —
З ними з десять слуг було.

Слуги пішки йшли з бичами,
А купці тряслись на мулах.
Звільна, тихо йшла ватага
Десь на ярмарок мабуть.

Але лицар наш подумав,
Що ї воли пригод шукають:
Ось він став серед дороги
І до штурму знизив сине.

„Стійте!“ — крикнув він що сили,
„Світ увесь най зупинить ся!
Кроку я не дам зробити
Жаждному, хто зараз тут

„Не признасть і не присягне,
Що нема в цьому світі
Красної царині й дами,
Як з Тобозо Дудльінея!“

Зупинившись подорожні,
Бачуть: лицар у зелізі,
З мови видно, що безумний...
Ось один і заштав:

„Пане лицарю, не маєм
Чести знати вашу даму.
Покажіть нам сю красуню,
Покажіть її з лица.“

„А коли вона так гарна,
Як ви мовите, то радо
Ми признаєм і присягнем,
Як се вам на щось потрібно.“

„Маловіри!“ крикнув лицар.
„Що-ж була-б вам за заслуга
Красоту її признати.
Бачивши її лице?“

„Ні, не бачивши признайте,
Присягніть і бороніте!
А як ні, то з сего місяця
Рухити ся вам не дам!“

„Пане лицарю — озвав ся
Знов кунець — та майте-ж ласку,
Покажіть нам хоч малюнок,
Дамнн вашої портрет!“

„Най він буде й так маленький,
Щоб на ньому ваша дама
Виглядала як бабруна^{*)}. —
Ми признаємо вам все.“

„Най на тім портреті навіть
Праве око зизом бачить.
Ліве сіркою й шиобром
Канасе — признаєм все.“

*) Від комахн.

„Чорт з вас капає, поганці!“
Крикнув люто славний лицар,
„Борюїть ся! За сеї наєміх
Ви кієтьми заплачїте!“

І „до штурму“ єнє пустивши,
Штуркнув лицар Розіпанга
В бік острогами так люто,
Що сеї мало не сказив ся.

Грізно шаркнулась коняка,
Грізно рушила з конїта. —
Гірко би прийшлоєь купчинї,
Коб не спас його випадок.

Ваче вихор гнав наш лицар,
Втім тарах! на серед шляху
Споткнув ся Розіпанга
Тай геген об землю вивав.

Брязнув твердо славний лицар
О каміне головою;
Повернув ся, щоб устати,
Та за зброєю не міг.

Крушнїяючись серед шляху
Він кричав: „Не руште з місця!
Стійте, труєи! Я-ж не вивєн,
Що мїй комонь споткнув ся!“

Та кунці лише єміялись,
А одиє погонїч єкочив,
Єміло вхонив єнє лицарєський
Тай до лицаря підбіг.

Як не дусе раз і другий
Списом лицаря по ребрах.
Аж зломлю єя ратище
Вхопив куєї ті мужик,

Як почне валити ними
Лицаря, куди пошало!
Дон Кіхот клянє, злословить.
А погончі бє тай бє.

Аж як дуже утомив ся,
На скипки розбив ратище,
Кинув лицаря на шляху,
За куццями сам пішов.

Знов трібує лицар встати —
Та куди тобі! Побитий
Так, що ледво дух у тіїї,
Ледво повернутись міг!

І немов на боевищу
Лежачи, почав наші лицар
Дульчіною сноминати,
Глуші вірні городить.

Так найшов його на шляху
Із його села господар,
Що возив у млин шпешницю
І до дому повертав.

Бачучи, що він в горячїї,
Добрий хлоп із нього зброю
Зняв, поклав на Розіпанга,
А самого на осла.

І потяг обох до дому.
Так то звеличив наш лицар,
Дульчіною! Так скінчилась
Перша поїздка його.

X.

„Ой нема, нема ні вітру,
Ой нема, нема ні хвилі,
Ані віетки ані чутки,
Де наш добрий пан подів ся.“

Так зітхала економка,
Бідкалась її сестрінка,
Сумував поважний, гідний
У селі тім пан-отець.

Пан-отець (звавсь Педро Перен),
Ще й голяр сільський Микола
В Дон Кіхотів дім прибули,
Потїшали дам сумних.

Аж ось глянь — мужик-сусїда
Тягне в браму Розіпанта,
Тягне і осла, на ньому-ж
Славний Дон Кіхот лежить.

„Пан наш! Пан наш! Слава Богу!“
Всі скричали, на подвірє
Вибігли, щоб Дон Кіхота
Щирім серцем привитать.

Але він мов і не бачить,
Але він мов і не чує,
Держачись осла за шию,
Все знай вірні деклимує:

„То не буря в чисте поле
Стадо соколів загнала.
То славетний Дон Родріго
Гнав побитих ворогів.

„Граф із Мантуї Альонзо,
Синьор Марваець могутий,
Ще й Бен Дараець арабський
Бють на нього з всіх боків.”

Річ йому тут перервали.
„Вуйку! Нане! Дон Альонзо!
Що се з вами? Схаменіть ся!
Де були ви тільки час?”

„Лицар наш хотів устатн,
Та не міг. „Я бив ся, бив ся!
Десять велитиїв на мене!” —
Простогнав він на ослі.

„Га, візьміть мене на щит мій.
Занесіть мене у замок.
Кличте мудрую Урґанду,
Мої рани завяжуть!”

Кинулись жінки: „В вас рани?
Ми самі вам без Урґанди
Їх завяжем! Ах, панове,
Поможіть нам занести!”

Положили Дон Кіхота
У покою на постели,
Кинули ся рап шукати —
Рап не має, лиш ешиці.

„Се мій коник тому вишеп —
Так буркоче славний линар, —
В саму найгорячшу хвилю
Спотикнувсь — і я гегеп!“

Нанесла тут економка
Камфорі і оковити,
Геть натерли Дон Кіхота.
Вкрили добре — він заснув.

„Зде з ним — пан-отець озвав ся. —
Се така шамльга на нього
Книжкова пайшла, з книжок се
Все безглузде почалося.“

„Ой пан-отченьку, книжок тих
В нього повно в кабінеті —
Та такі вам здоровенні,
Що й вола-б убити мож!“

Так сказала економка,
І покивав головою
Пан отець: „Книжки безбоянні,
Бачте, до чого ведуть!“

„Зараз ви повикидайте
Всі ті книги на подвірє,
Накладіть огонь терновий
І спаліть до крихти всі!“

„Ось, їй Богу, мудре слово!“
Закричала економка,
І два рази того слова
Не дала собі казати.

А коли книжки згоріли,
Пап-отець казав і двері
В кабінет замурувати,
Щоб і слід їх не лишив ся.

А як Дон Кіхот пізніше
Своїх книг почав шукати
І дверий від кабінету
Ані руш не міг पाсти,

То проворная сестрінка
З видом лютої тривоги
Почала страшну повість
Ллицарю розповідати:

Як він виїхав із дому.
В той-же вечір появил ся
Серед бурі, граду й грому
Чародій якийсь страшний.

Він влетів до кабінету;
Що робив там — Бог се знає,
Та так може за годину
Дім весь димом закурив ся.

Чародій із того диму
Вилетів, летючи крикнув:
„Я Фрестон! А Дон Кіхоту
Намяточку я лишив!“

Так балакала сестринка.
Страшно лютив ся наш лицар,
Закричав, ногою тушав,
Кулаками вітер сїк!

„Фрестон! Підлий чародію!
Знаю я тебе! Чекай лиш!
Я тобі і твоїм другам
Ще доїду всім кінця!“

Знов ось у важкій задумі
Лицар наш ходив по хаті,
А ще більш лежав у ліжку,
Бо болїли всі кістки.

XI.

Дві недїї так минуло.
Доп Кїхот держав ся тихо,
З пан-отцем часом балакав
Та що дня в село ходив.

Був в селї музик порядний.
Не багатий і не вбогий,
Тай і розумом не креский,
Але чесний хлоп з кістмї.

Називав ся Санчо Панза.
От його наш славний лицар
Угледїв собі на чуру
І прийняв ся підмовлять.

„Ідь зо мною, Санчо Панза,
На лицарській пригоді!
Швидко слава імен наших
По всім світі прогрімить!“

„Пане, що мені по славі?
Я гриміти так не хочу.
В мене, пане, жінка й діти,
А маєток мій скупий.“ —

„Брате Санчо, не турбуй ся!
Не саму худюю славу
Я здобуду! Чи-ж не знаєш,
Що крім слави ще нас жде?“

„Адже-ж в першій битві, Санчо,
Царство я здобути можу,
Взяти скарби незлічені —
Так веім лицарям було.“

„А як царство я здобуду,
То не будь я лицар, Санчо.
Як тобі не дам пів царства!
Будеш, брате, королем!“

Санчо в голову пошкробавсь.
„Королем я міг би бути,
Та моя Варвара, пане,
В королеви не годить ся!“

„Де вже їй до королеви!
Ще там на яку графиню
Може-б від біди здала ся,
Та на королеву — ні.“ —

„Ну, так слухай, брате Санчо!
Як здобуду сильне царство,
Дам тобі островень гарний,
Щоб ти в ньому володів.“

„Губернатором, мій друже,
На великому острові
Я зроблю тебе. Ну, як же,
Хочеш їхати зо мною?“

„Губернатором острова
Я згаджуюсь бути, пане.
Будь він і який великий,
Я вже зроблю в ньому лад!“

Отаку зробивши згоду,
Лицар і славетний чура
Тайком почали збирать ся
На діла лицарські в путь.

Дон Кіхот, що міг, попродав,
Де лиц міг, дрібних позичив,
Справив щит, полатав шблом,
Синє повний десь роздобув.

Санчо взяв осла з собою —
Звавсь Сірко і був правдива
Перла у осличій роді —
Тай барилця не забув.

Через плечі добру торбу
Неревісив, в неї шматя
Свого й пайського наклавши.
До дороги був готов.

І от раз у темну нічку
Змовилсьь оба, жіноцтву
Не сказавши ані слова,
Тай чкурнули в боку путь.

XII.

А тепер, матусю Музо,
Рукави тра засукати,
Та кріпкенько дух заперти,
Та поряди́д кашлянуть.

Не аби якої сили,
Не аби якого хисту
Тра нам, Музо - паї́матко,
Щоб то виславить як слід

Сю печувану, преслави́ну
І щасливу́ю пригоду,
Що мав лицар наш на вступі —
З вітряками боротьбу.

Дон Кіхот і Санчо Панза,
Розмовляючи любенько
Про лицарські́ пригоди
І про царство та острів —

Вїхали на рівну площу,
На котрій в широкім крузі
В місці вітряним стояло
З трицять - сорок вітряків.

Дон Кіхот, розгорячений
Своїх мрії густим туманом,
Вздрівши вітряки, підскочив
І до Санча закричав:

„Санчо брате! Наше щастє
Ближше нас, ніж нам здаєть ся!
Бачиш, онде виступає
Сотня велитиїв на нас!

„Ну, коли вони міркують
Налякать мене юрбою,
То не в ті понали двері —
Я їм инші покажу.

„Слухай, Санчо, я в сїй хвилї
Стану з ними тут до бою.
Всїх побю — се глуї трусї,
А весь скарб їх буде наш!

„Боротьба ся справедлива,
Бо-ж се дїло Богу миле
Від таких гідких поганиїв
Землю божу очищать!“

„Пане — з дивом мовив Санчо —
Про яких се ви поганиїв
Щось говорите? Яких се
Велитиїв уздрїли ви?“

„Що? Не бачиш? крикнув лицар —
Тих, що грізно так махають
Предовязезними руками.
Наче вплять собі із нас?“

„Пане, таж се не поганиї.
Але вітрики — рік Санчо —
І не руки, тільки крила.
Що їх вітер оберта.“

„Брате Санчо, — мовив лицар, —
Зараз видно, що в лицарськім
Ремеслі ти ще не битий
І не знаєш, що й куди.

„Велити, не вітряки се!
Та коли ти їх боїш ся,
То стій тут, моли ся Богу,
Я вже їх поборою сам.“

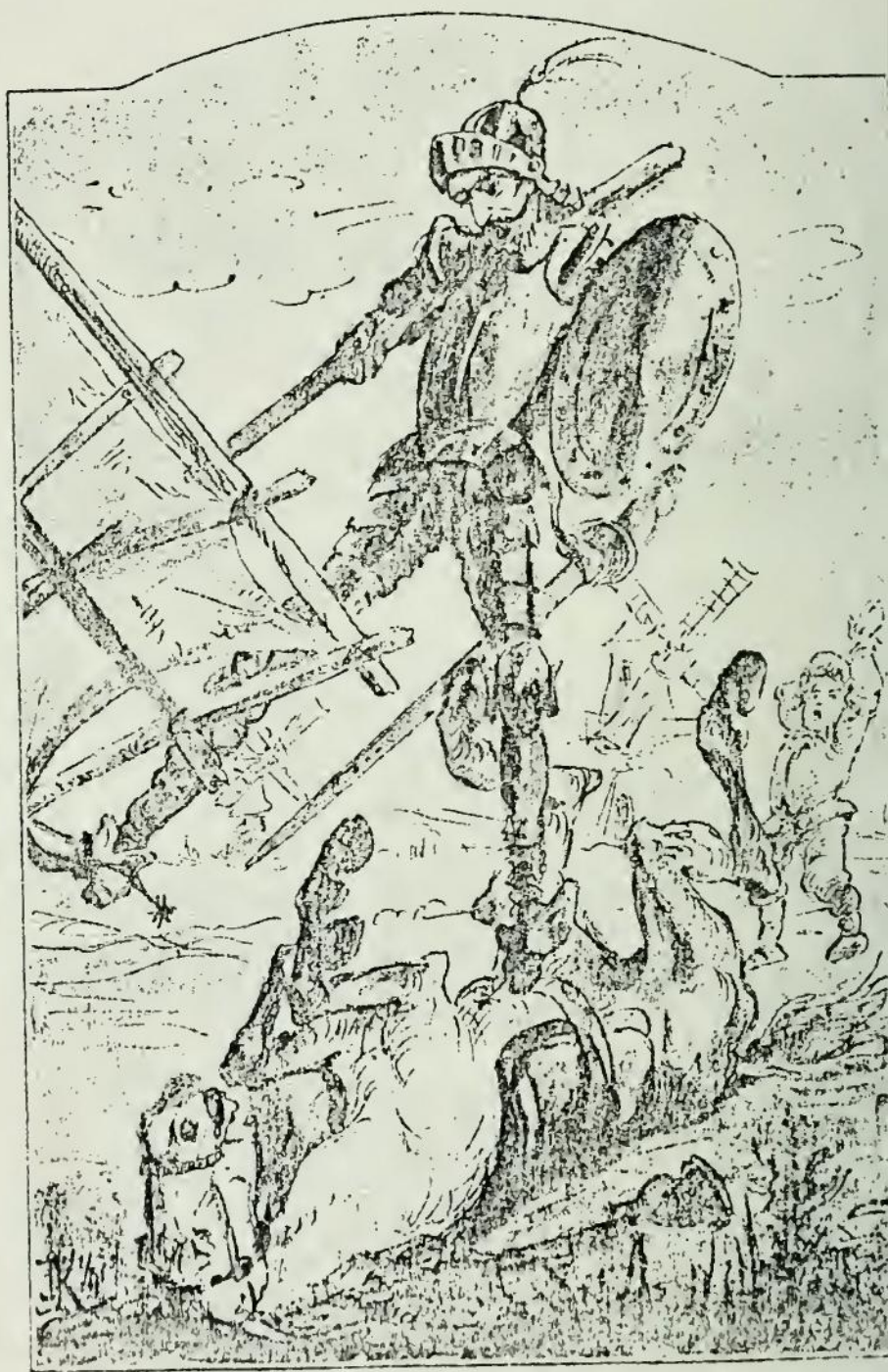
І не слухаючи далі,
Як кричав до нього Панза
І просив його й божив ся,
Що се такі вітряки —

„Лицар наш погнав гальоном
К вітрякам, дививсь очима,
А не бачив... Надлетівши
Близько, так почав кричати:

„Стійте, підлі, не втікайте!
Я один-однієський лицар
Веїх вас разом визиваю
Бить ся на життя і смерть!“

В той момент подув сильніше
Вітер, крила заскрипіли,
Швидше почали вертїтись,
Захитались вітряки.

„Лицар взяв се за паругу,
„Га, поганий — крикнув злого, —

Хоч би мали ви ще більше,
Рук. нїк клятий Бріярей.*)

І вам тут усїм дам раду!
І зітхнув до Дульчінеї.
Синє взяв низом, щитом вкрив ся,
Сняв острогами коня.

Мов безумний кинувсь з болю
Розінанте і що духу
Полетїв страшним гальоном
Просто к першому млину.

Щастє лицарю сиріяло:
Кінь не гешув по дорозї!
Своїм синєом він відразу
Вітряка крило пробив.

Але в тїм повїяв вітер,
І крило понерло в гору,
А з собою її Розінанта
І Дон Кіхота підняло.

В тій же хвилї сильний розмах
Кинув їх обох далеко:
Лицар і його коняка
Полетїли мов грушки.

Хруснули кістки лицарські,
Клуб оббив собі консьєчко,
І оба на землю впавши,
Ворухнуть ся не могли.

*) Бріярей, після вірування Греків, був старувий велень (сітант).

Сапчо вздрівши се прискочив.

„Пане, — мовив — чи-ж то я вам
Не казав, що з вітряками
Ви взяли ся воювать?“

„Тихо, Сапчо, — мовив лицар, —
Я вже знаю, як се сталося:
Се той ворог мій смертельний,
Фрестон чарівник зробив.

„Він позавидів мені
Слави й світлої побіди
І тих величій поганих
В вітряки перемінив.

„Але жди ти, поганине!
Всі твої чортівські штуки
Я своїм мечем могучим
На капусту посічу!“

„Все се зробить Бог, як знає“,
Мовив Сапчо і піднявши
Лицаря й коня на ноги.
Веїсти лицарю поміг.

Наче кучма на паниці,
Так на бакір славний лицар
На коні сидів, аж Сапчо
Защитав, що се йому?

„Та болить, небоже Сапчо, —
Мовив лицар, — та в лицарстві
Не ведесь так, щоб жалітнесь,
Колі що в кого болить“.

„Га, як так, — промовив Санчо. —
То пехай! Хоч я волів би,
Щоб ви жалувались, пане,
Як чого вам не стає.

„Бо про себе я скажу вам,
Що не думаю держатись
Сих звичаїв: як щонебудь, —
Буду йойкати і кричати“.

Усміхнувсь на сюю мову
Лицар. Та що ніч запала,
То вони під дубом в полі
Розложились на пічліг.

Санчо повечеряв добре
І побулькотів з барилця.
Але лицар Дульчіною
Спомінаючи, не спав.

Так скінчився день той слашний.
Що імення Дон Кіхота
І Санчо Панзи по вік вічний
В людецькій пам'яті вислав.

XIII.

Дон Кіхот і Санчо Панза,
Вставши не зовеїм то й рано.
Поеїдавши, що там мали,
Рушили на битий шлях.

„Тут, небожє Санчо, буде
Нам пригод, мов бобу в місї! —
Мовив радієно наш лицар,
Підгоняючи коня.

„Тільки знаєш, як до бою
З лицарем яким я стану, —
Ти шануй лицарський звичай,
Помагать менї не смій.

„Лиша річ, як би на мене
Деякі драби напали,
Хлюпи, слуги, голодранці, —
Тут до бою й ти еїши!“

„Наше любий, — мовив Санчо, —
Чоловік я єунокійний,
У лицарськїм дії дурень, —
Де-ж менї вам помагать?“

„От хїба би хто на мене
Кїнув ся, тоді, даруйте,
Я як зможу і зумію,
Боронїть ся буду сам“.

Поки ся велась розмова,
Глянь: помалу їдуть шляхом
Два черці Бенедектини
На високїх, добрїх мулах.

На очах великі, темні
Окуляри, парасолї
Рознущенї понад ними,
Лїчєни у вантурах.

А за ними п'ять-шість кроків
Іде гарний, кроткий повіз.
В коло нього шири кінні
І два погоничі пішком.

Аж підскочив на сідлі
Дон Кіхот, уздрівши сее.
„Санчо — крикнув — ось пригода
Найкрасша з усіх пригод!

„Голову свою даю.
Що сі чорні два з переду.
То могуті чародії.
Чорнокнижники якісь.

„А в колясці єш напевно
Вкрадену якусь царівну
Під сторожею міною
На край світа везуть.

„Ну, такого я насильства
Стерпіти не можу, Санчо!
А ті клятві чародії
З давня допекли мені!“

„Господи! — дивкавище дуже
Скрикнув Санчо, — тут нам буде
Гірше ще, ніж з вітряками!
Паче, що се вам здасть ся?

„Гляньте, се не чародії.
А черці Бенедиктини.
А в колясці певно їде
Якесь панство до Севільї.

„Схамейть ся, наше любий!
Нї з понами, нї з панами
Не вдавайтесь у пригоди,
Бо добром не скінчите!”

„Самчо — згїрдно крикнув лицар —
Не плети, чого не вмїеш!
Я кажу: се чародїї!
Зараз се побачиш сам!”

І підїхавши близенько,
Став колом посеред шляху
І, до штурму сїне спустивши,
Так покрикнув до черцїв:

„Ви, погане, дїдьче племя,
Зараз випустїть парівну
Що везете в тїй колясцї,
Бо шнакше вам канут!”

Стали монахи, зжахнувшись,
Далї кажуть: „Наше любий,
Ми не є погане племя,
Анї дїдьче, ми черцї.”

„Хто там їде в тїй колясцї —
Ми не знаємо. Самї ми
Посїщаєм у святого
Бенедикта монастир.”

„Брехуни! Мене не здурни!” —
Крикнув лицар і коляску
Спаяв острогами тай просто
Синьом на черця погнав.

Був би певно скрізь-на-скрізь
Проколов йому живіт.
Та чернець не ждав, а з мула
Кинувшесь, бершиць під п'яліт.

Другий бачить, що біда,
Шаршнув мула в бік уздою,
Скочив в рів, а віден в поле.
Таї погнав на виронаї.

Оттаке сновнивши діло,
Дон Кіхот поїхав гордо
На зустріч колясці — славу
Там пригоду він знайшов.

А Бенедиктинець бачить,
Що той чорт у блясї вже
На його не дига душу,
То й вільнійше відітхнув.

Ось він рачки, хильцем-хильцем
Вишовз із рова, на мула, —
Як шурне у чисте поле,
Тільки порох закуривсь.

Швидко здибав свого фратра,
Що відсанавшесь, край життя
Ждав, що далі з того буде —
Аж розплакались оба.

„Фратер, що за біс якийсь
Ученив ся нас? — промовив
Перший. — Що було з тобою?
Він не вбив тебе? нустив?“

„За гріхи се наші, брате —
Мовив другий, цокотячи
Із переляку зубами —
Смерть вирнула в очи нам!“

І оба хрестить ся стали
І молихь ся та зо страхом,
З каятем у монастир свій
Манівцями поплелень.

XIV.

„Радуйтесь, прекрасні дами. --
Мовив тимчасом наш лицар
Наблизившись до колясцї, —
Ви тепер свободні вже.

„Чорна шапка та злюдійська,
Що вас сїлюміць везла
На затрату, перхла в поле
Моїм сїнсом поражена.

„А щоб знали ви, хто вам
Висвідчив таку прислугу, --
Я се, Дон Кіхот з Ляманші,
Блудний лицар, ваш слуга.

„Блудний лицар, а невільник
Дульчіней із Тобозо,
К' ній ви їдете, їй скажіте
Все, що я зробив для вас.“

Розбалакав ся наш лицар,
І не швидко-б і скінчив,
Ажє тут наблизивсь до нього
Подорожних дам слуга.

То Біскаєць був, кошоу.
З мови лицаря второпав
Лиш того, що до Тобозо
Він вертать ся їм велить.

Се розлютило його.
„Ідїть до чорта, пане лицар!
Не спинайте нас в дорозї.
Бо вас забю як сверцька.”

Гордо глянув Дон Кіхот
На слугу: „Не будь ти лицар.
Я-б з тобою тут лицарську
Мав розираву, ти блонцие!”

„Я не лицар? Я блонцие?
Брешеш, ти сухая тико!
Я Біскаєць, а Біскаєць
Кождий лицар, чорт бери!”

„Ну бо, киньте сю коцюбу,
А возьміть за шаблю! Я вам
Есть покажу, чи я лицар!”
Так Біскаєць говорив.

Не сказавши їй слова більше,
Дон Кіхот свій еше відкинув.
Вшпав шаблю їй на Біскаїци
Рушив, паче кіт на миш.

Та Біскаєць тож не зайць,
Шаблю з піхви, а з коляси
Вхопив подушку візницьку
Шкіряну замість щита.

Медво лицар наблизив ся,
Як не втис його Біскаєць
У рамя! Наневно був би
Чересік його на пів.

Але лицар захистив ся
Своїм щитом. Не чекав
Наш Біскаєць, що дальш буде,
Але ще раз рубонув.

В голову понала шабля,
Відкусила мов собака
Часть лицарського шолома,
Ще й пів вуха на закуску.

Гей, розлютив ся наш лицар!
Ветав у стременах, обіруч
Вхопив меч і паче громом
Враз Біскайця оглушив.

Зверха в тімя меч талашув,
Та хоч не розсік до разу
Голови задля подушки,
То про те такий міцний

Був удар, що у Біскайця
Аж свічки в очах засяли,
Кров із уст, із ух, із носа
Бризнула, і він мов свін

Вкивав на землю. Дон Кіхот
Гпеть зіскопив з Розінанта,
До очей йому наставив
Вістрє свого меча.

„Піддавай ся! — крикнув грізно. —
Піддавайсь. коли не хочеш,
Щоб я тут в отейі же хвили
Голову тобі відсеїк!“

Та Біскаєць був зомлілий,
Лежачи ногами дриґав
І харчав, і певно був би
Не добром скінчив ся бій.

Як би дами із колясен,
Бачучи куди йде дїло,
Не повнеїдали живо,
Щоб спасати кошоха.

Ось вони просити стали
Лицаря, аби дав спокій.
„Га, як так — відмовив гордо
Дон Кіхот. — най буде й так.

„Сему лицарю готов я
Дарувать життя, лиш мушу
Ставити одну умову,
Від котрої не відступлю:

„Най менї він прирече
Зараз їхать до Гобозо
І прекрасній Дульчінеї
Там віддять себе в услуги.“

„Добре, добре“ — прирекли
Перезлякані дами,
Навіть не дочувши добре,
Що там лицар говорив.

„Га, як так, — сказав наш лицар —
То продайте, красні дами!“
І вклонившись чемно, сів
На коняку тай поїхав.

XV.

Не проїхав десять кроків
Дон Кіхот, до того місця,
Де лишив був Санчо Панзу,
Колн сів на землю — тиць!

„Панчо — каже, — от тепер ви
Невно царство вже здобули,
То зводіть мені в владаня
Дать обіцяний острів!“

„Сину мій — відмовив лицар —
Не здобув я ще острова,
Тільки стратив ось нів вуха, —
Та Бог заскав ще на нас!“

„Тай болить же кляте вуха!
От би так при собі мати
Фляшку дивного бальзаму —
Мов рукою-б відняло!“

„Що се за бальзам?“ — єштив
Санчо, видобувши вати,
Вухо пану завязати.
„Фераграса то бальзам!“ —

Мовив лицар. — Веякі рани,
Веякі болї в одній хвили
Гоїть. У лицарських книгах
Много писано про нього.”

„Щоб нам тільки до господи,
Я зварить його з'умію,
А тоді веї битви, рани,
Навіть смерть нам не страшна.”

Але тут побачив лицар,
Що шолом його ще гірше
Пофалатаній нїж вухо. —
І розлютивсь так що страх.

„Бий мене Господня сила,
Коли буду хлїба їсти.
Воду пити, в хатї спати,
Поки не помщусь за се!”

„Напе — мовив Санчо Панза, —
Не кленїть ся так страшенно,
Бо прийде ся довго ждати.
А той лицар вже геть-геть.”

„Ну, то поки не здобуду
В бою свїжого шолома!“ —
Так поправив ся наш лицар,
І поїхали оба.

Їдуть, їдуть, їдуть шляхом
 Не стрічаєсь жаден лицар.
 Щастє ще, що проти ночі
 Пострічалась пастухи.

Стадо кіз вони там пасли.
 Кози спали вже в кошарі,
 Пастухи пекли козятко
 На вечерю. В самий час

Лицар наш і його чурда
 В їх компанію прибули.
 До своєї їх вечері
 Запросили козярі.

Правда, дивною здала ся
 Їм чудна лицарська зброя
 І балаканє чудацьке.
 Але в своїй простоті

Думали: „Мабуть в столиці
 На панів така вже мода
 Надійшла, то й Бог із ними!
 Але леньський пан якийсь!“

Як кізлятину поїли
 І вином її запили.
 На закуску перед гостий
 Дали жолудь пастухи*).

*). В Іспанії єсть така жолудь, котру можна
 їсти.

Взявши в руку жолудину,
Линар наш подумав хвильку,
А відтак, „дуста отворзниц“,
Ось яку промову втяв:

..О щасливі ті століття
Предковичні, що їх инші
Золотим віком зовемо --
Не для того золотим.

..Що в них золотого, як инші,
Над усе було в цій --
А щасливі за про те,
Що незвісні в них були

..Ті сівця: „моє“, „твое“!
Все тоді було ще сільше.
Всякому земля прещедра
День у день давала страву.

..Жолудь ось така смачная,
Мід, що в душла пчоли зносять,
Се була єдина страва
Преблагешних тих людей.

..Кришталевая водиця.
Се був їх наній здоровий.
А кора з дерев високих --
Одїж і хатина враз.

..Та за те була в них згода.
Єдність, суновій, братерство!
Не пороби маму-землю
Острим плугом ще тоді.

..Ненарушване поле
Добровільно їм давало
Все, чого було їм треба --
Не було богатих, бідних.

Без прикраси і без строїв
Депорочній дівчата
Весело тоді гуляли
І безпечно по лісах.

Простим, щирим, ясним словом,
Не сонетами крутими,
З серця к серцю промовляла
Молодечая любов.

А жила святая правда,
Непохитна справедливість
Між людьми: розбої, війни
Але й не снілись їм тоді.

Не було царів ні дуків,
Ні судів, ні криміналів,
Ні катів, ані злочинців —
Всі були брати, всі люди.

Так було колись! А нині? —
І зітхнув наш лицар важко,
І повів довкола оком,
Та який побачив вид?

Дастухи і Санчо Панза,
Що ні в зуб не розуміли,
Що й до кого він говорить,
Всі посули край огню.

«Ой як!» — мовив славний лицар,
Похитавши головою. —
Він махнув лишень рукою,
Цяг і також в мить заснув.

XVI.

Мов залізний вовк на небо
Вилізло горюче сонце,
Розбудило Дон Кіхота,
Розбудило пастухів.

Поспідавши, що там Бог дав,
Дон Кіхот і славний чура
Пошлели ся далі шляхом,
Щоб біди собі шукать.

На полудне потомлені
Віхали в лісок, пустини
Розінапта на полянку,
А самі лягли спочить.

Та лише якесь хотіло.
Що на тій самій полянці
Спочивать лягли Янгези,
Славні в краю конохн.

Коні їх також там паслись.
Що там з ними Розінапте
Мав за діло — Бог се знає,
Та дійшло до п'ястуків —

Чи то до конит. Ударив
Розінапт одну коняку.
Так, що та перевернулася —
Розівилннсь конохн.

Збігнешь, тай давай палками
Молотити Розіпанга.

Так що той приголомшений
Мов небіжчик ниць унав.

Де побачив славний лицар,
Схочив ся і вишав шаблю.
„Санчо — крикнув — сю зневагу
Мушено на них пометить.“

„Що там, пане за зневага —
Мовив Санчо — ви дивіть ся:
Нає тут два, а їх зо двацять.
Ми їм ради не дамо!“

„Що там двацять! — крикнув лицар —
А один за сто їх стану!“
І не гаючи ся довше,
На Янг'езів налетів.

Гей, як першого тарахнув!
Дор вишав йому на лікті,
Кривця бривнула довкола.
Крикнув з болю той кошох.

А тут з заду й Санчо Панза.
Тож здобувшесь на відвагу,
Як не лусне по маківці
Ще одного кошоха!

Спудившесь мої Янг'ези,
Але бачучи, що тільки
Два якісь на них панаси,
Зараз вишувшесь до них.

Обстунили їх довкола
Тай дун-дун, ізмолотили
Чисто на квасну квасницю
Палицями їх обох.

А побачивши, що лицар
І слуга лежать мов труни,
Швидко з кіньми снакувалень
Тай дали конитам знать.

Довго, довго ще лежали
Мовчки лицар наш і Санчо
І не рушалень, неначе
Пильно слухали чмелів.

Далі обізвав ся Санчо:
„Нане, нане, Дон Кіхоте!“
— „Га“ — озвав ся Дон Кіхот.

Санчо.

„От тепер би то нам, нане,
Дуже здав ся той чудовний
Харабарсовий бальзам!“

Дон Кіхот.

„Е, чого-б тоді нам треба!
Та клепучь тобі, мій друже,
Не менше два дні, а певно
Будем мати той бальзам!“

Санчо.

„Не менше два дні? А як ви
Думаєте, нане любий,
Кілько днів менше, заким ми
Зможемо на ноги встать?“

Дон Кіхот.

„Що до себе, справді, друже,
Я сказати сего не можу:
Су, та сам я тому винен!
Не-ж не лицарі були.

„Тільки з лицарями бить ся
Річ моя, а прочу зграю
Ти, мій друже, сам повинен
Мов Самсон той побивать.“

Санчо.

„Папе, чоловік я тихий!
Побивать нікого в світі
Не бажаю і не буду.
Бог із ними з усіма!“

Дон Кіхот.

„Санчо, ось ти як говориш!
А остров би хтів дістати?
Але-ж там прийдець, небоже,
Часто бунти умирять.“

Санчо.

„Ей, Господь там з тим островом!
Радше синуємо ся встати
Та підняти Розінанта
Та шукати пічлігу.“

Дон Кіхот.

„Ох, ох, ох! Болять же крижі!
Всі кістки мов перебиті...
Нї, небоже, я не встану.
Хоч би тут і пронадать.“

Санчо.

„Ну, скажіте, любий папе,
Чи то все в лицарьскім станї
Оттакі градї та тучі
Лицарям на плечі йдуть?“

Дон Кіхот.

„Санчо, Санчо! Сто раз гірші
Муки, болі і пригоди
Мусіли пераз терпіти
Нопередники мої!

„Лицар Амадіє, понавнись
В руки ворога, до стовпа
Був прив'язаний і битий
Кінською уздою добу.

„Лицар Феб понав ся в руки
Ворога, і той дав наказ
В різку, крем'я і леду
Впакувати йому обід.“

Так балакали нещасні,
Поки вретті Санчо Панза
Зміг ся йойкаючи встати
І лицаря відратувати.

Підняли оба коняку,
Та що з того: ані лицар
Сил не мав на нїм сидіти,
Ані кінь — його нести.

Оттоді то Санчо Панза
На осла мов міх подови
Матерхавши свого пана,
До осла коня пришив.

Сам же взяв осла за повід,
І помаленьку, що хвили
Проклинаючи лицарето
І Янголів, далі в путь!

Щастє бідним посприяло.
Не проїхали і мильку.
Як патрафили гостинець
І шинок на роздорожу.

Аж перехрестив ся Санчо.
Але Дон Кіхот як тільки
Вздрів шинок, так зараз з нього
Ишний замок ізробив.

Чура, кінь, осел і лицар.
Наче півтора нещастя.
Віхали у двір шинковий —
Що то там сніткає їх?...

XVII.

„Відчиняйте замку брами.
Привітайте цвіт лицарства!“
Так деклямував наш лицар.
Лежачи вдовж на босі.

„Гей шинкарю!“ — мовив Санчо. —
„Двох небіжчиків прийміте,
Хоч живих ще, та таких.
Що три чверти їм до смерти.“

„Що-ж се вам?“ шинкаригтає.
„Ет, туман якийсь оцутає:
Гримзули ми в пронасть кліту
І страшенно потовзлись!“

Добродушний був шинкар,
Ще добріша в нього жінка,
Та не мали де крім стаїні
Своїх гостей помістити.

Ляг на постели наш лицар,
А край нього на землі
Санчо Панза на соломі
Під діравим петеком.

Добродушная шинкарка
Принесла води, оливи
Та шматки, обом помігла
Та перевязала рани.

„Бог вам заплать, ясна пані!“
Мовив лицар. — „Ще лиш ший
Ваша поміч нам потрібна —
Завтра й чорт нам не страшний.“

„Завтра я не сплю, не їм,
Поки не зварю чудовий
Ферабрасовий бальзам
І всіх болів не позбуду!“

Глянула на Дон Кіхота
Та шинкарка, мов на тура,
Тай питає Санчо Панза,
Що їй видавсь розумнішим:

„Хто такий твій пан, мій друже?“
„О, мій пан, се славіший муж! —
Мовить Санчо, — найблудніший,
Найхрабріший між лицарством!“

„Чом же се він найбільшійший?
Що за гідність се тава?“

„О, се гідність страх велика:
Нині буків повні плечі,

„Завтра царство і корона
І острів для чур в додатку.“

„Чом же ви — ніта шинкарка —
Не здобули її графства ще?“

„О, ще час короткий, пані!
Місяця нема, як ми
Їздимо пригод шукати.
Таїї пригоди ті, що доси

„Нам лучали ся, були
Все драгтиві. Та як Пап Біг
Дасть нам видержать веї біди,
Буки, болі, битви й глум,

„Що нам суджено, то певно
Не мине нас царство-панство.“
Так балакав Санчо Панза.
Поки з горя не заснув.

Та не так то легко спати,
Як усі кістки й сугтави
Пораховані домашем
Та пописані сницями.

Тож як тільки засвітало,
Пробудив ся Дон Кіхот,
Пробудив ся й Санчо Панза,
Але жадеи ветать не міг.

Довго ще вони чекали,
Розмовляли і стогнали.
Поки не прийшов шинкар
Глянуть, чи вони живі ще.

„Гей, вельможний пане графе! —
Мовив лицар — майте ласку,
Дать нам трохи розмарину,
Соли і вина й оливи!“

Добродушний був шинкар:
Бачить, що людина хора
І пієте щось у горничі —
Дав усе, чого просили.

Медво не-медво зводік ся
Дон Кіхот з твердого ліжка,
Замішав свій лік в горничку
І поклав його варити.

Клокотить в горничку бальзам,
Лицар стогне та хрестить ся.
Шепче: „На мори, на мори“,
Хуха, дмуха і плює.

Як зварилась мішанина,
Він зілляв її в фляцину,
А із решти, що лишилась,
Винив добру цоловину.

Тай огидний же був смак!
Медви винив лік свій лицар,
Щось в нїм равкнуло: у-е!
Мов би ложку вихав у горло.

Видав з себе все бідак,
Ще й позавчоранню жолудь,
А з страху та задавління
Весь троїстим потом вмів ся.

„Положіть мене й укрийте!“
Простогнав нещасний лицар,
Але зараз же заснув, —
Спав як камінь три години.

Сон, зворушене і піт
Покрили в нього сили,
Встав освіжений, здоровий,
Що хоч зараз їдь в похід.

Аж в долоні плеснув Санчо.
„Чудо сталося з моїм паном!
Очевидно, що се діло
Пречудовного бальзаму!“

І він сміло вхонів горщик,
Духом вишпав аж до дна.
Ой, та швидко неборака
Світ весь і бальзам прокляв.

Як почав той вар огидний
В животі його логочить,
Нудить, мучить і мліють —
То він з болю вивесь як вюн.

Почало щось підступати
То під серце, то під горло,
Так що Санчо справді думав,
Що вже смерть його прийшла.

„Санчо, синку!“ — мовив лицар
За чоло його держачи, —
„Що з тобою? Ой а може
Се тому, що ти не лицар?“

„Горе мому вььому роду!“
Зойкнув Санчо. — „Ви-ж се знали,
Що сей вар лиш для лицарів,
То по що-ж мені дали?“

Та в тій хвилі вже бальзам
Переміг натуру Санча,
І екенльозія страшенна
Все путро його стрясла.

Довгий був, страшений вибух,
І не покріпив він Санча,
Але змучив так, що бідний
Ледво на погах держав ся.

Та не ждалось Дон Кіхоту.
Сам він осідлав коняку,
Запуздав осла і Панзі
Сісти на сідло поміг.

Ой не ветир наш славний лицар
З місяця рушити хоч кроком,
Аж ось виїшов пан коршмар
І низенько поклонив ся.

„Пане графе“ — мовив лицар, —
Славно ви нас угостили.
Чим же-б міг я вам віддячить?
Будьте ласкаві, скажіть.

„Може тут у вас який
Ворог, кривдник, супостат,
То вкажіть його, а сили
Моїх рук він не мине.“

„Пане лицарю, — відмовив
Тут коршмар, — яким у біса
Графом я вам показав ся?
Я коршмар собі, тай годі.“

„Сили ваших рук не треба, —
З кожним ворогом і сам
І собі вже раду дам,
А ви, панце, заплатіть!“

„Що платити? — крикнув лицар. —
„Се не замок, як я думав.
А шинок собі звичайний?“
„Так, шинок“ — сказав коршмар.

„Га, як так, то знай, коршмарю,
Що блукаюче лицарство
Не платить ніде ніколи
За гостину по шинках.

„Всі його гостять безплатно
За ті труди, невгоди,
Що воно терпить по світі,
Щоб певинність боронить.“

„Все те, панцю, чиста байка“, —
Рік коршмар. „У мене так є:
Хто почує, їсть і не,
Мусить за все заплатити.“

„Е, ти дурень!“ — скрикнув лицар,
Дав остроги Розіпанту.
Вискочив за браму й хутко
Геть у поле почивав.

„Он як!“ — закричав коршмар.
„Ну, чекай же! Втік пан лицар,
То вже не втече пан чура.
Гей, ти мой! плати за все!“

„Я „ — озвірився Санчо Панза. —
„Я платити? Як мій пан
Не платить, то й я лицарське
Право не буду ломать.“

„Хло, та я тобі всі кости
Поломаю“ — рік коримар.
„Хоч січїть мене живого,
А я їй фешка не дам!“

На сю сварку позбігались
Інші гості, що в тій коршмі
Ночували — шанували,
Ковалї та шматярі!

Вчувши, про що річ зайшла,
Скочили параз до Панзи
І стягли його з осла,
І лиш моргнули по собі.

Зараз принесли із коршми
Грубий коц, простерли добре,
По краях забрали в руки,
Панзу бухнули на коц.

В тій же хвили розмахали —
Гун! і Санчо мов воропа
З розмахом летїв у гору —
Гун! і знов на коц упав.

Гей, як стануть оналати!
Мов онука бідний Санчо
То лігає, то спадає,
А кричить, кричить, кричить.

Вчув сей крик могутий лицар,
Обернув ся — Боже милий!
Розпростерши руки й ноги,
Санчо наче птах літа!

Рушив чурі на підмогу,
Та була заперта брама,
Перелізти-ж через мур
Зь слабій був бідний лицар.

Сидячи на Розінанті,
Він одно зробив, що міг:
Кляв, ганьбив катів поганих.
Але ті лиш реготались.

Аж набавившись до волі
І втомивши ся, пустили
Санчо Панзу; вирвався бідний
З коршми, мов з криниці кіт.

XVIII.

Іражить сонце, як паняте.
Утруджені і нещасні
По безлюднім шляху їдуть
Санчо Панза й Дон Кіхот.

Аж на раз знялась на шляху
Перед ними величезна
Курява, мов сіра хмара
Валом по степу лягла.

„Санчо, друже! — скрикнув лицар —
Ось талиан наш, наше щастє!
Бачиш, військо величезне
Виступає проти нас!“

„Наше, гляньте — мовив Санчо —
Онде йде мабуть і друге!“
І вказав на другу хмару,
Що наближувалась з боку.

„Так і є! — промовив лицар —
Се два війська, два ворожі,
Тут на битву виступають.
О я знаю, знаю їх!“

„Глянь, ось проти нас надходить
Аліфанфарон поганець.
Цар острова Тапробани,
І з ним трицять шість язик*).

„А се з боку йде з ним бить ся
Цар Пентаполїн, володар
І арамантів — християнську
Він релїгію держить.

„А дочка у нього гарна.
Аліфанфарон доконче
Хтів її за язїку взяти.
Та Пентаполїн не дав.

„Відречи ся Магомета.
Пошали кораб фальшивий,
То тоді дочку дістанеш“ —
Так казав Пентаполїн.

* І імен.

„Добре мав! — озвав ся Санчо —
Оттакому пану певно
І допомогти не жаль!“
„Так і зробимо!“ — рік лицар.

„Та ми їдьмо на сей горбок,
Щоб докладно озирнути
Армії обі її лицарство,
Що надходить в їх рядах.“

Стали. Курява страшена
Все змагалась, наближалась;
Нічогоїсінько крізь неї
Видіти не мож було.

Та в уяві Дон Кіхота
Все снував ся безконечний
Ряд героїв — в тім тумані
Він побачив їх усіх.

„Глянь, о Санчо, онде лицар
В жовтій зброї, се Льоркалько, —
А тамтой в плащі зеленім —
Міколембо се странный.

„Онде велитень могучий
Брандабарабан з Болїша, —
А гетьман отесї купи
Тімопель із Каркахонн.“

І пішов наш лицар куну
Імен, гербів і країв
Вичисляти; Паїва слухав,
Обзирав ся — і не бачив.

„Нане! — скрикнув він нарешті. —
Де у біса ті герої,
Велитні і зброї й герби?
Я не бачу нічогоїсько!“

„Як то? — мовив Дон Кіхот. —
Чи-ж не чуєш: сурми грають,
Копії ржуть, кітли гукають,
Барабани торохтять?“

„Я лиш чую — мовив Санчо —
Як блеють ягнята й вівиці,
Дзвонять дзвоники на шнях,
Тупцюють ся барани.“

Так воно й було на правду.
Ті дві війська, то були
Дві овечі турми — Санчо
Аж тепер се розглядів.

„Боягуз ти, любий Санчо, —
Мовив лицар. — се лиш страх
Перед битвою два війська
В барани тобі змінив.“

„Та сиди ось тут! Я сам
Кину ся в ту битву люту.
Меч мій вистарчить, щоб славу
На наш бік перехилить.“

Шингопуючи Розінанта
Дон Кіхот пустив ся до-чвадь
Просто між овече стадо
Тай давай рубать, колоть!

„Гей, за мною, ви герої,
Пентаполіна дружино!
Биймо Алїфанфарона
І його полки погані!“

Бачучи таке: диво,
Вівчарі зжахнулись зразу. —
Далї видять, що наш лицар
Колє, товче баранів.

„Гей, ти мой! — вони скричали —
Чи сказив ся? Що ти робиш?
Дай спокій! Се наші вівці!“
Але лицар мов не чув.

„Де ти, Алїфанфароне?
Покажи ся, стань до бою!
Дон Кіхот тебе ось кинче! —
Трусє підлий, гинь, пронадь!“

І він єїк, колов, товкмачив
Баранів, немов се кровні
Вороги його, аж лютість
Верх взяла у вівмарів.

Гей-же вхонили за праці
Тай давай бомбардувати
Дон Кіхота камінцями
Завбільшки як нястуки.

В мить один у бік тарахнув,
Так, що аж в нїм дух заперло;
Лицар думав, що смертельну
Рану хтось йому задав.

Хопив фляшечку з бальзамом. —
Тільки що почав був йти,
Як не дуєне другий камінь —
Вибив фляшку з рук йому.

Та не лиш самую фляшку,
Вибив з пять зубів із рота.
Так що лицар наче горстка
З Розіанта в шев ував.

Вівчарі перелякались,
Думали, що лицар вбитий, —
Похапавши баранів
Поранених, — гей на втеки!

У страху надбіг і Санчо.
Він на горбку аж тріскав,
Так кричав на свого пана,
Щоб дав спокій баранам.

„Ви живі ще, пане! пане!
Чи-ж я не остерігав вас,
Що се барани? Ой Боже,
Що-ж ви паробили, га?“

„Тихо, Санчо, — мовив лицар —
Се той чарівник проклятий
Знов зробив нам сього збитка,
Військо в барани змінив.

„Та я ще йому досоло!
А тепер коли-б води де!
Бач, у мене кров із рота
Як дзюрчить — зубів нема!“

І на Розіанта сівши,
Держачи ся за болючі
Вилиці, покотив ся лицар
В слін за Санчовим ослом.

XIX.

Щоб хоч троха розірвати
Дон Кіхота в лютім болю,
Розночав балакать Санчо,
Що прийшло йому на ум.

„Знаєте, коханий пане,
Чом се намі всі пригоди
Так кінчать ся нещасливо
Дручем, бучем та камінем?“

„Я гадаю, що за вас
Гріх великий Спогадайте:
Ви-ж дали страшну присягу,
А сповнить її забули.“

„Присягли не їсти хліба,
Нід дахом не спати, доки
Не здобудете шолома
Красного, як той на вас!“

„Санчо, Санчо! — скрикнув лицар —
Ї щасливу ю годину
Ти сказав се! Бач, он їде
Лицар з шоломом блискучим!“

„Знаю шолом сей, о, знаю!
То нецінений шолом
Многославного Мамбріна —
Бог мені його несе!“

„Напе, — мовив Санчо Панза —
Що за шолом? Таж се їде
Із Сеґовії ширюльник
З тацкою на голові.”

„Не сліпий я, брате Санчо —
Мовив лицар — бачу добре,
Що той шолом пречудовний
Попсувала зла рука.

„Проклятуці чародії
Ширюльницьку тацку з нього
Намагали ся зробити,
Але се їм не вдалось!

„Ось чекай, хоч як недужий,
Я до бою з сим поганием
Стану й шолом сей преславний
Мушу иніі ще здобуть!”

І заким ще Санчо Панза
Зміг спинити Дон Кіхота,
Вже сей низом спие спустивши
На ширюльника летів.

„Стій, погана, зла личино! —
Верещав крізь біль наш лицар, —
„Гинь із моїх рук, а ні, то
Шолом сей мені віддай!”

Слуdiv ся ширюльничина,
Кинув тацку, палку й торбу,
Сам же подавай Бог ноги!
В кукурудзи тільки шусть!

„Га, моя побіда, Санчо! —
Скрикнув лицар. — Бач, помана
Щезла, а чудовий шолом
Ось у мене вже в руках!“

І він в мить пробив дві дірки
В таці і продяг шнурочок,
Щоб під бороду надіти —
І готовий шолом був.

Санчо-ж тим часом радієський,
Що так дешево скінчилась
Ся пригода, хопив торбу,
Що цирюльник був поверг.

У торбині хліб був, сало,
І цибулька і флящина
Доброго вина. — „Се, пане,
Ще ціннійше, як ваш шолом!“

Зараз стали, покрішлись.
Дон Кіхот на зуби йойкав...
Щоб хоч троха розірвати
Пана, Санчо знов почав:

„Ну, дав Бог, коханий пане,
Що хоч по часі, присягу
Ви сповнили. Та все-ж досі
Зломана була вона!“

„Ох, і сам я се міркую. —
Мовив лицар, і за тое
Вже придумав я покуту
Що лицарськи відбувать.“

„Бачиш, друже мій, єї гори.
Віковим покриті лісом?
Там поїду я, в найглубші
Дебри та ярї забюєсь.

„Зкину з себе зброю й одїж.
Відречуєсь напою й стравн,
Буду жити корінцями
І томити ся чутєм.

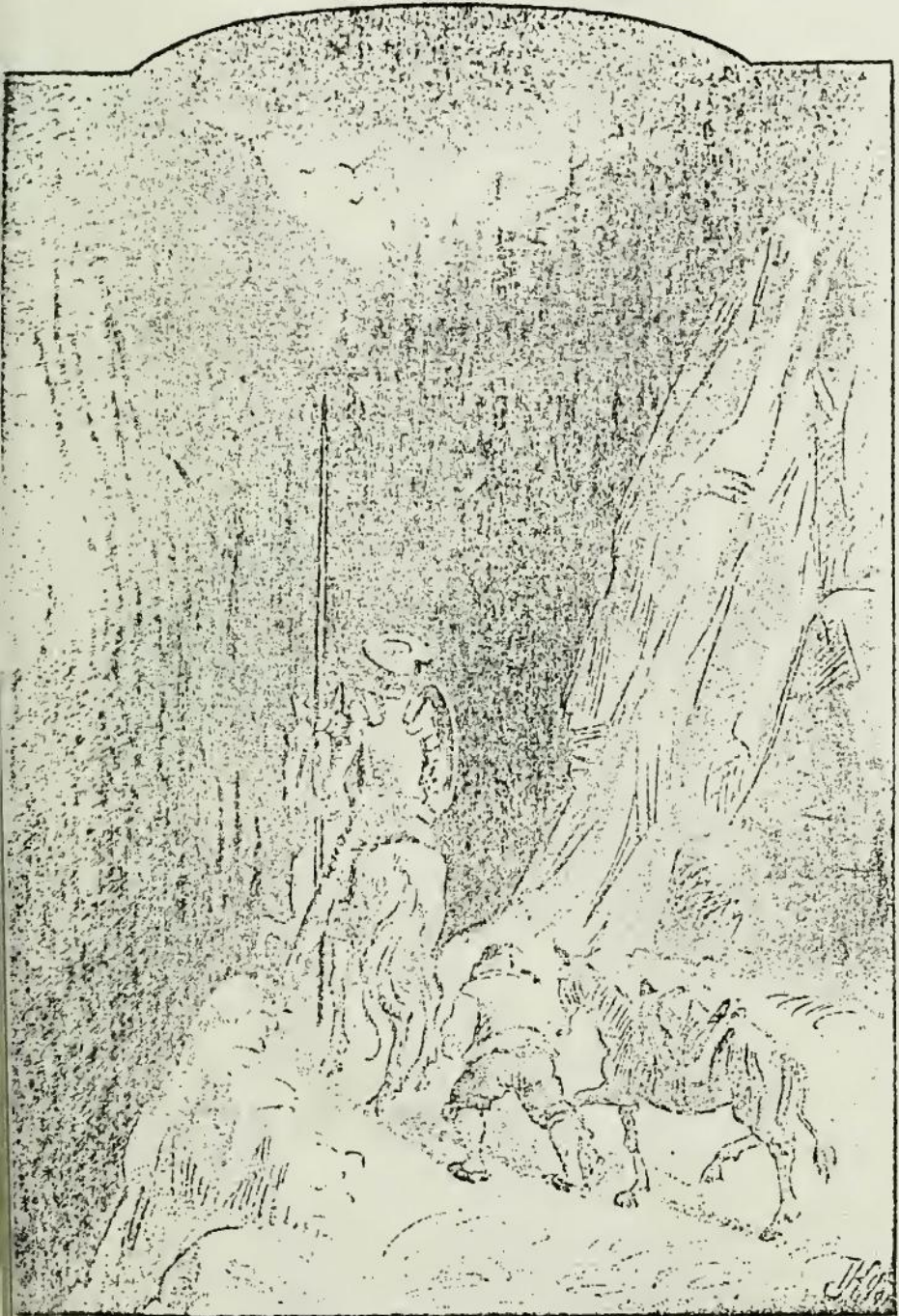
„Ти-ж до дами Дудльчинеї
З листом, друже мій, поїдеш.
Все їй скажеш, що для неї
Я терпів і ще терплю.

„Все їй скажеш, і допоки
Призначить менї ся панї
Так томити ся в пустинї.
Ноти буду я тернїть.

„Се могучая покута,
Чари веї вона ломає,
І її відбувши, сміло
Рушу світ весь здобувать!“

Здивував ся Санчо Панза
Про таку покуту вчувши.
Та його манїла думка
З листом їхати домів.

Тож не дуже й сперечав ся,
Надто ще, коли пан лицар
Всю покуту брав на себе.
А його морить не хтїв.

XX.

Гори! Гори! Подивить ся,
Близько ви, подать рукою. —
А як доведеть ся тюпать,
То нехай вас чорт візьме!

Їдеш день і їдеш другий,
А ви як були близенько,
Так і є — подать рукою,
А доїхать ані руш.

Так було і з Дон Кіхотом.
Їде, їде, поганяє,
Гори все, здаєть ся, близько,
Та доїхать ані руш.

Ось вже стало вечеріти.
Бачить Дон Кіхот, а шляхом
Валка дивного народа
Проти нього шл мете.

Передом комісар їде
В королівському мундурі.
Шпада з боку, а на шанці
Королівській знать орел.

А за ним по парі, пішки
Їдуть якісь блідії люди,
З рук і з ніг їх висеять пуга,
Лашюхи знай дзін, та брязь.

По боках і з заду їдуть
З карабінами жаандарми
Здоровенні і вусаті
І червоні, мов кати.

„Санчо! Санчо! — мовив лицар, —
Ось нам ще одна пригода!
Та коли й се будуть чари,
То хай чорт мене візьме!

„Ось певільнички нещасні,
Що їх люті лиходії
У тяжких кайданах гонять
У далеку чужину.

„Тут меча мого треба
І лицарської відваги,
Тут я покажу, як славно
Те лицарське ремесло!“

„Нане любий — мовив Санчо, —
Бога бійтеся! Розміркуйте!
Се-ж комісар королівський,
А не жадеп лиходій.

„Гляньте, а при нїм жаандарми
А ті в цутах, та-ж се певно
Арештанти і злочинці,
Що на каторгу їдуть.“

Та не слухав славний лицар
Слів розумних, синє ухонів
І його зловживши швом,
Серед шляху гордо став.

А як надійшла ватага,
Він промовив дуже чемно:
„Пане, можу вас проєснити
Річ одну сказати мені?“

„Що вам треба?“ — рік комісар.
„Будьте ласкаві сказати,
Що за люди се в кайданах,
І куди ведете їх?“

„Се злочинці — рік комісар —
Що, засуджені на кару
І на каторжні роботи
Під конвоєм*) ось ідуть.“

„А не міг би я проєснити,
Щоб ви ласкаво сказали,
За що сю тяжкую кару
Мають приймати вони?“

„Пане — відповів комісар —
Се нехай вас не обходить.
Тут на шляху не пора вам
І не місце говорити.“

„То позвольте, чемний пане,
Що я їх самих ситаю, —
Се не довго потріває,
А мені потрібно знати.“

Не противив ся комісар.
А жандарми навіть раді,
Бачучи, що в того пана
Не веї дома, так і бути.

*) Під сторожем.

Ну — міркують. — варто думти,
Ак то буде розмовляти
Лицар сей з отсим гультайством.
Що так ласе на брехню!“

Перший був у першій парі
Здоровенний парубіка.
За що ти сюди попав ся?“
Запитував наш Дон Кіхот.

Мане, я зовсім певниий, —
Відповів покійно злодій. —
Закохавсь я і за тебе.
Зач, на каторгу іду.“

Закохав ся? як же-ж можна
За любов іти в кайдани?“
Тут усі зареготались,
А закоханий найгірше.

Закохавсь — та не в дівчині,
А в сусідській повній скрині.
Тяжко працював я, мане,
Нокн розлунав її.

Тут мене при ній зловили.
Не було що їй признавать ся.
Засудили на сто бруків
І на каторгу на рік.“

„Гм“ — сказав преславний лицар,
І до другого звернув ся,
Але сей схилив ся сумно,
Ані слова не сказав.

„Сього, пане, не займайте!
Се капарок, і за теє
Йде на каторжані роботи.
Що за много виспівав.“

„Як то, як то? — скрикнув лицар. —
Чи-ж можливо, щоб за спів
На таку тяжкую кару
Хтось судить його хотів?“

Знов усеї зареготались.
А злодига мовив: „Бачте,
Спів, то страх погане діло,
Як не в пору й не на місці.“

„Сей бідак був конокрадом.
Що-ж, і се по подях ходить.
Мудро він провадив діло,
А як схопили його,

„Не було на нього свідка,
Не було знаку, лиш тільки
Край воріт його зрубивсь
Конні крадених сліди.“

„Ну, скажіть, хиба-ж се доказ?
Але він дурний та глупий
На тортурі сам на себе
Виспівав усе, що знав.“

„От такий то він капарок!
Двісті буків взяв на плечі,
Ще й пять літ у „панії Кліїни“*),
А те все лиш за свій спів.“

*) Кліїна — біда, повсяк каторга.

Пригоди Ден Кіхота.

„Ну, а ти? — промовив лицар
До слідуючого, — за що
Ідеш до пані Кліни в гості?“
„За нусте“, — промовив сей.

„Не достало пять дукатів.“
„Я-б тобі їх дав і десять, —
Добродушно скрикнув лицар, —
Щоб ти так їти не муєїв.“

„От таке! — сказав злочинець.
Що мені тепер з дукатів!
Так як тому серед моря,
Що в судні без хліба мре.“

„Як би мав я їх вчаснійше,
Я-б секретаріо від суду
Підмазав був ними руки,
І свободній був тепер.“

До четвертого зблизив ся
Дон Кіхот, — се був поважний
Чоловік сивобородий,
Із задуманим лицем.

На лицарське запитанє
Він нічого не відмовив,
Лиш зітхнув з цілого серця
І заплакав як дитя.

„Сей дідусь — сказав за нього
Говірний його товариш —
Був, говорять, чорнокнижник,
Небезпечний чарівник.“

„Ну, — сказав поважно лицар, —
Се вже крайня дурниця
За ті бабські забобони
Слать на каторгу людий.

„Се-ж звичайно прості сьлетні,
Або дурного бездошна!
Хоч би сам мені признав ся,
Що потрафить чарувать, —

„Я-б післав його до чубків,
До шпиталю божевільних, —
А тим, хто його прискаржив,
Я-би дав по двацять п'ять.”

„О, спасибі вам, мій пане,
За сердечне мудре слово! —
Скрикнув радісно каторжник —
Як би то так думав суд!

„Ні, я, пане, не признав ся,
Ні в чому було признать ся,
Я наукою займав ся,
А не чарами, їй Богу!

„Я робив експерименти,
А ті темні, прості люди
Се взяли за злії чари, —
Суд їх віру потвердив.

„Мало, мало бракувало,
Щоб на стосі не спалили;
Тільки з ласки на повільну
Смерть осуджено мене.

„Адже-ж ті чотири роки
Каторги мені старому
Та ще й хорому. — се, пане.
Неохибна, певна смерть.“

Так пройшовши за порядком
Кожного із тих злочинців,
На остатнім, що був з заду,
Зушипив ся Дон Кіхот.

Сеї був скований подвійно.
На руках мав крім кайданів
Ще залізну добру штабу,
І на шиї мав обруч.

„Ну, а сеї що загодівав —
Дивувався славний лицар —
Що в такі перетені й штаби
Запроторили його?“

„Пане — відповів комісар —
Сеї один злочинець має
Більше злого на суміню,
Ніж ті інші всі на раз.

„Се злодюга в біса хитрий.
Тим то ми для безпеки
Так його зашпунтували;
Боїмо ся, щоб не втік.

„Се був голосний опришок.
Зветь ся Дянісе Пассамонте.
Або як звичайно кажуть
Джінезільєльо Паранільєльо.“

„Пане — скрикнув Пассамонте —
Я вам тут не жадна митка!
Не поганьте мені пазву!
Що я вам за Паранізько?“

„Я вам Джінес Пассамонте,
Від тепер на десять літ
Я функціонер державний
Так самісько, як і ви.“

„А ще хто з нас двох вартійшій,
Се покажетъ ся, як світ
Прочитає повний, щирій
Опис мого життя.“

„Се не жарт — сказав комісар. —
Сеї злодога в криміналі
Панисав здорову книгу,
Тай цікава-ж, біс бери!“

„Е, се ще лиш перша часть —
Величав ся Пассамонте —
Та дасть Бог, скінчу, то буде
Світові що показати.“

„Ну, а ви, мій пане лицар,
Маєте нам децо дати,
То давайте, бо вже того
Балаканія нам досить.“

От тоді преславний лицар
Ставши просто наче тика,
До комісари звернувшись,
Урочисто мовив так:

„Слухайте, ви добрі люди!
Хоч за сі чи ті провини
Вас засуджено на кару
Справедливо або й ні. —

„Та щоби вам показати,
Що я лицар і не даром
Взяв на себе сюю зброю,
Клявесь нещасних боронить, —

„Бачучи, що ви нерадо
Йдете там, куди вас гонять.
Ще й заковані та биті
Всякій людезькості на глум. —

„То до вас, нани жандарми
І ви, комісарю вельможний,
Я заношу чемну просьбу:
Випустіть отсих людей!

„Се-ж негарно, негуманно,
Чесним людям недостойно
Катувати своїх близьких,
Навіть хоч би за гріхи.

„Нагрішили — ви лишіть їх
Грижі власного сумління.
Най сам Бог їх покарає, —
Ви-ж не спротивляйтесь злу!”

Тут обрушив ся комісар.
„Що ви, пане, одуріли?
Хочете, щоб королівських
Арештантів я пустив?”

„Я на се не маю права!
Ви-ж, коли не веї в вас дома,
Тацку сю собі поправте
На макітрі й їдьте геть!“

„Сам ти тацка і макітра,
Збитий череп і поганець!“ —
Крикнув лицар і свій епис
На комісаря направив.

Ані глишув, ані зїшув
Нап комісар, як лицарський
Спис його з сїдла на землю
Зшиб неначе околот.

Рушили ся тут жандарми,
Щоб вязати Дон Кіхота. —
Се побачив Санчо Панза
До каторжників метнувсь.

Допоміг їм розірвати
Ланцюхи, тоді перівна
Боротьба розпочала ся.
І жандарми драпа веї.

Лиш один на серед шляху
Мов привиблишений комісар
Бовванів. — його злочинці
Геть обчистили до тла.

Веї папери геть подерли,
Що мав грошин, то забрали,
Від кайдан ключі дістали,
Шматя до гола звали.

От тоді преславний лицар
Скликав їх довкола себе
І говорить: „Ну, панове,
Ви тепер свободні всі.

„Богу дякуйте за теє,
А мені замість відплати
Іни одну сновійте просьбу,
Невеличку просьбу сю:

„Поспішайте до Тобозо,
І прекрасній Дульчінеї
Поклоніть ся її розповідкте,
Що для вас я учинив.”

„Пане — мовив Пассамонте —
Богу дякувать ми будем,
Але бігти до Тобозо —
Неможливе се для нас.

„Нам спійнати треба в гори,
В дебри у ліси ховать ся,
Щоб жандарми не зловили,
А не їхать ся знов під ключ.”

„Так?” — аж скрикнув Дон Кіхот. —
„Ах, ти підлая личино,
Джінезільйо Паранільйо,
Чи як з біса звеш ся там!

„Хай мені не що, або-що,
Ік тебе я не примушу.
Щоб ти сам у своїх путах
До Тобозо зараз біг!”

Пассамонте теж горячий.
Він моргнув на своїх друзів.
Ті розекочили ся живо
Таї хахан за каміниї.

Як почнуть бомбардувати
Линцаря і Санчо Панзу. —
Ледво ті втекли з душею
Від розлючених злодюг.

Так скінчилась та пригода,
Що невільників з кайданив
Вирвав і енциїв від них же
Тут набрав ся Дон Кіхот.

XXI.

„Слухай Санчо — мовив линцар
Коли щезли злодіїв. —
Бачиш, як то зле невдячним
Ізробить якое добро.“

„Я чи бачу! — скрикнув Санчо —
Ви цього, ласкавий пане,
І не бачили й не хтіди
Бачить, хоч я мовив вам.“

„Га, тепер, небоже Санчо,
Буду вже обережнійшим.“
„Ви обережнійшим, пане?
Скорше в зайця буде хвіст.“

„Скорше рак на дубі свисте!
Та подумайте лиші теє.
Що тепер велике лихо
Грозить нам, тяжка біда.”

„Що нам грозить, брате Санчо?—
Адже-ж, пане, арештантів
Ли пустили, а комісар
Ли не зрачений від вас?”

„О-ж значить, тепер жаандарми,
Полїцаї, ревізори
Бінуть ся як пси за нами.
Лихо, лихо буде нам!”

„Мі би радив, як найшвидше
Забирати ся в ті гори,
Зїзти де в хащі, у добри,
Переждати пару днів.”

„Охо думав славний лицар,
Далї мовить: „Слухай, Санчо, —
Те з страху перед ним небудь,
А для тебе се зроблю.”

„Летіжками, манівцями
Полетіли ся, Санчо Панза
Передом, а славний лицар
Лече журавель за ним.

„Летять, їдуть, серед поля
Злиску парубків дігнали,
До в цїнками і дрючками
Летіли вилами йшли кушесь.

З разу Пауза їх боїв ся,
Та зрівняв ся з ними лицар,
Людяно почав шитати,
Хто воши, куди снішать?

„Папе — з них один озвав ся —
На війну йдемо.“ „Що мовиш?
На війну? Куди? І за що,
З ким ідете воювать?“

„Се історія не проста!
Та що нам одна дорога,
А ще й ви, здасть ся, воляк,
То я все вам розповім.

„Буде тому вже пів року,
Як у нас із пасовника
Втік, мабуть через недогляд,
Війта нашого осел.

„Що шитали, що шукали,
Все на дармо. Деє за тиждень
На торзі наш війт здібає
Війта з другого села.

„Куме — каже чужосільний —
Що мені даєте, я знаю,
Де осел ваш.“ „Ой кумуницю,
Буде добрий могорик!“

„Вчора бачив я у лісі
Вашого осла, та дуже
Він зличив, то я зловити
Ліп руш його не міг.

„От ходіть зо мною разом,
Я покажу вам те місце!“
Війт наш дякує і втішно
Із сусідом в ліс іде.

„Надійшли — осла не видно.
Що шукають, заглядають
У зруби, в хащі густії,
Ані руш осла знайти.

„Куме — мовить чужосільний —
Ще одні я маю спосіб:
Мушмо його надібать,
Хоч би під землею скривсь.

„Я умію пречудово
По ослачому і-якать, —
Як ви троха сеї штуки
Свідомі, то буде лад.“

„Троха? — наш війт образив ся. —
В нашому селі цілому
Не було осла, котрого-б
Крик я не закасував.“

„Ну, як так, то дуже добре.
Йдїть же ви одним окопом,
Я піду противним боком,
І і-якаймо раз в раз.“

„То хіба би ваш осел
Не осел був або здох,
Що-б, почувши наші крики,
Та не обізвав ся нам.“

„Дуже добра ваша думка“ —
Мовив наш війт. І швиденько
Розійшли ся в різні боки,
Все ікаючи йшли.

„Та тут, пане, сталося диво.
Що один іякне, другий
Думає, що се осел,
І біжить в той бік на голоє.

„Стихне крик, він сам іякне:
Перший знов, почувши крик,
Думає: осел іякнув.
І собі біжить в той бік.

„А що в лісі крик лунає,
Відбиваєть ся по дебрах,
Раз він відси йде, раз відти,
То зблудили гнеть оба.

„Довго лазили, кричали:
Далі якое то зійшли ся.
„Ви се куме?“ — „Ви то куме?“
Я-б присяг був, що осел.“

„Ну, таї вмієте іякати —
Каже наш війт до чужого —
Я ніколи-б не подумав.
Аби так міг християни.“

„Але й ви, мій кумцю любий —
Каже війт чужий — теж майстер,
Що й мене ви шукали
Тим іяканєм своїм.“

Так то, Боже — наш війт каже —
Чоловік живе й не знає,
Вчим він майстер. Я й не думав,
Щоб я майстер був такий."

Так то, кумцю — відмовляє
Скочесільний — дуже часто
В невідомости живе
І зміра талант великий."

Так собі поміркувавши,
Двов вітове розійшли ся,
Та як почали ікати,
Двову збільсь із стежок.

Вдвигті вмовчансь ікати
Кождим разом по два рази,
Щоб пізнати, що іака
Се наш війт, а не осел.

„Так зійшли вони весь ліс.
Та осел не відкликав ся;
Проста річ, бо тої ночи
Білолаху вовк роздер.

„У однім ярку війти
З нього здибали кістки,
І задихані, похрипті
Повернули до села.

„Сей і той свою пригоду
Повідав своїм сусідам.
Сей і той хвалив, як славно
Зна ікати сусід.

„Рознесла ся та я чутка
По всіх селах, і певаче
Чорт підбунтував парод весь.
Почали сміять ся з нас.

„Де лише хто з нас явить ся,
Всюди нам „ія“ гукають.
А як хочеш що сказати,
То ревуть „ія-ія!“

„На торзі, на пасовиську,
В коримі, в лісі чи де-не-будь
Пшиного нема привіту
Нам, як личи: „ія-ія!“

„Вже ми по добру просили,
Вже сварились, і з усіми
Переги́вались, все дармо,
Все кричать: „ія-ія!“

„От ми їй здумали за зброю
Взять ся, кровю сміхованиїв
Змити люту образу,
Списом їм роти заткати.

„Тут край поля на долині
Битва має бути нині. —
От туди снішать стежками
Наші люди і чужі.“

Дон Кіхот на Розіпанті
Аж підскакував, а Санчо
Ретотав ся до рознуку,
Чувши дивну повість єю.

„Ах ви люди! Що за люди! —
Мовив Дон Кіхот понуро, —
За осячний крик готові
Голови собі розбити!“

„Славні хлопці! — мовив Санчо. —
Так і треба! Не піддайтесь!
Вибийте їм кимаками
Сміх із черепів пустих!“

„Хто сміять ся з мене сміє,
Той мов батька мого забив.
Забив ти могого батька,
Забю я твою свиню!“

Так говорячи, прибули
На долину, де вже куди
Уоружених стояли, —
Розділяла їх ріка.

„З цього боку чути крики:
„Га погані сміхованці!
Нині ми дамо вам знати,
Чк то брати нас на кш!“

А по другім боці річки
Тільки й чути сміх та регіт
Та різкеє, ненастанне
Ге осячече „ія!“

Та на хвилю веї замовкли,
Бабучи в велізній зброї
Дон Кіхота. Він поважно
Вїкав поміжних на міст.

„Люди добрі — мовив лицар —
Поки рушіте до бою,
Я просив би вас подумать:
За що, по що бить ся вам?”

„Ви на право, чи-ж то слід вам
Ображати ся тим, у чім є
Славним майстром ваш пан війт?”

„Ви на ліво, чи-ж то слід вам
Голос божого створіня
Повертати на образу
І на насміх ваших ближніх?”

Тут закашляв ся наш лицар.
Замість нього Санчо Панза
Весело собі-ж підхопив:
„Хлопці, геть образи всі!”

„Погодіть ся по братерськи!
Адже й ви і ви від малку
Все іякали і ваші
Прадіди, діди й батьки!”

„Чим же тут вам ображати ся?
Ну-ко спільно, всі до гурту
Станьте враз і дружнім хором
Втішно крикнімо: „ія!”

Тут промову Санчо Панзи
Заглушив великий репет
По обох боках ріки.

Сї гадали, що він має
Їх за наеміхи, а другі,
Вчувши крик його, озлились,
Буцім то він з них смієть ся.

Гей, як хоплять за каміня!
Віден ї відти полетїли
І на лицаря ї на чуру
Здоровенні камінці.

„Бийте, бийте тих прибуздів!“
Так іякавці кричали.
І кричали згідно з ними
Аптіякавці собі-ж.

Не минули дві хвилини,
А вже Дон Кіхот і Панза
Мов снопи на-серед моста
Повалились із сїдел.

Аж тепер опам'ятались
Роздратовані селяни
І подумавши, що вбили
Чужинців — у ростїч всі!

Та на щастє Дон Кіхот
Камінцем лиш в бік дістав,
Санчо Панза — не діставши.
Для безпеки сам унав.

А побачивши, що поле
Чисте, живо поєтавали
І на сїдла посїдали.
Далї в гори потягли.

XXII.

Гори, гори! Ось вже й гори!
Дзвінко клекотить потоки,
Тужно ліє шумить зеленій,
Любо диха холодок.

На вершках тремтить проміне,
Вівці мов сніжні платочки
По зеленій долині
Розтруєшесь тут і там.

А у дебрах мешка холод,
А у зворах днює сутінь,
А в верхах кріслатих дубів
Тихий вітер шепотить.

Вечеріє. На полянці
У глибокім темнім лісі
Розложившесь почувати
Санчо Панза й Дон Кіхот.

„Пане — мовить Санчо Панза —
Небезпечно тут у лісі!
Ті злодюги, що ми з нут їх
Увільнили — тут сидять.”

„Що-ж вони зробить нам можуть? —
Мовив лицар. — Срібла, злата,
Щоб закрали нам — не маєм,
А на бійку не підуть.”

„Папе — мовив Санчо Панза —
Добре вам се говорити, —
В вас нема їм що ї украсти,
А мені вкрадуть осла.“

„То вже ви що хочте, дійте, —
Стереженого, як кажуть.
Стереже сам Бог. Сю пічку
Буду спать я на ослі.“

„Ну, як хочеш, друже Санчо“. —
Мовив лицар, розібрав ся,
Сиутав свого Розінанта,
Ляг під дубом і заснув.

А в густім хащі за дубом
Злодій Джінес Пассамонте,
Що слідив їх вею дорогу,
Слухав слів тих і сміяв ся.

„Ну, чекай! — шептав злодіюга —
Вже я дам тобі пізнати,
Що значить порядний злодій!
Ось лиш ти засни мені!“

Не минуло пів години,
На сідлі заснув наш Санчо
Тим твердим та непробудним,
Тим здоровім хлопеським сном.

Джінес з близької кошари
Вилюбув вузеньку дошку
І чотири рівні тики,
З тим до Санча він підліз.

З разу розв'язав попруги,
Під сідло підсунув дошку,
Спер її на штири тики,
І осла з під Санча вкрав.

Пробудив ся Санчо з-рана —
Боже мільнї! Він на дошці,
Дошка на чотирех тиках,
А осла нема й слїду.

„Пане! Пане! -- репетує —
Подивіть ся, що за диво!
Чи се чари, чи на правду
Хтось осла з-під мене вкрав?“

„Певно чари, друже Панзо, —
Мовив лицар — бо з-під пана
Щоб осла хто вкрав, про се я
В жадній книзі не читав.“

Сим не втїшивсь Санчо Панза,
Він почав ридать і плакать
І на собі рвать волосє,
Голосити за ослом.

„Осле, осле мій коханий,
Вірний друже! Обізви ся!
Де ти дївсь і що з тобою?
Серденько мое потїш!“

„Ти був щирий і розумний,
Грацьовитий і терпеливий,
Наче рідная дитина,
Наче син ти був менї!“

Що-ж робить мені без тебе?
Як мені домів вертати?
Ох, я спрота нещасний,
Через тебе згину й сам.“

Та на-раз, коли він плакав
І кричав, об землю бив ся,
З густих хащів розляг ся
Любий крик: : „І-я! І-я!“

„Боже! Що се?“ — кинувсь Сагчо
І гущавину й за хвилю
Аж танцюючи з з утіхи
Звојого веде осла.

Завів, кинувсь обіймати,
Морду сірую цілує
І пестить довжезні вуха
І пестить і промовля:

„Де-ж ти був, мій бідний друже?
Як дістав ся ти з-під мене?
Де той чарівник поганій,
Що такий зробив нам жарт?“

„А той чарівник, мій друже“ —
Обзвав ся Нассамонте,
Мислюючи ся з за дуба
Проголущев як бик.

„А хотів вам показати,
Що значить талант злодійський, —
Та за те, що через вас я
Вільний — ось вам ваш осел.“

Щез у корчах Пассамонте.
Дон Кіхот і Санчо Панза
Ще довгенько дивувались
На отсєй злодійській жарт.

Поспідавши, що там мали,
Далі рушили в дорогу,
Щоб знайти придатне місце,
Де покуту відбувають.

І заїхали у гори
Віковим покриті лісом,
У яри глибокі й дебрі,
Так, що їй світа не видать.

„Тут мені придатне місце! —
Мовив лицар. — Тут лишу́ ся,
Аж від панї Дульчіней
Не одержу добру вість.“

Там зліз лицар з Розіманта
І заходив ся писати
Лист любовний — та на лихо
Атраменту не було.

Ось він кров пустив із пальця
І на свисточку панеру
Лист надрянав і смолою
Із емереки залішив.

Ну, та певно ви цікаві,
Що стояло в тому листі?
Ось послухайте — не швидко
Трафить ся таке почуті:

..Многострунні інструменти
І пузаті пузони,
Арфи, цитри і цимбали,
Свіставки і шицавки —

..Епопеї, гименеї,
Мадриґали, пі сонети,
Ані оди, пі баляди
Ані вірші, пі пісні

..Не достойні оспівати
Ані світу передати
Красоту твою, о пані
Дульчінее із Тобозо!

..Лиш одна для тебе слава,
Що тебе достойна, пані,
Се та слава діл лицарських,
Про які ще світ не чув.

..Я, твій раб і твій невільник,
Лицар Дон Кіхот з Ляманші,
Відданий тобі, о пані,
Дульчінее із Тобозо!

..Вже гуде піла Ляманша
Гомопом оружя мого,
Вже невпинність тріумфує,
Зло ховає ся в пору.

..Та спочити я не смію,
Поки всі еспанські межі,
Поки світ не буде повний
Слави наших двох імен.

..І за тебе лиш одного
Я благаю: хоч маленький
Знак прихильності твоєї.
Дульчішеє із Тобозо!*

З листом тим поїхав Санчо,
А наш лицар, сам зіставши,
Нуж зітхатъ як мїх ковальський,
Бить собою о траву.

Далї став ричать як вїл.
Хрюкать мов кабан, став землю
Рити, дергнєсь по смереках,
Рачкувати як бидля.

Стрїбував ходити троха
До гори погамн, тїлько-ж
Геннувшєсь задом в ломачє.
Дуже вїн потовк себе.

Утомивши ся сим дїлом,
Кпнув ся копать корїне,
Та не знав, котре там добре,
Драптя всякого наїв ся.

Ой, почав живїт болїти!
Вєть ся Дон Кїхот із болю,
Споминає Дульчішею,
Покн врештї не заснув.

XXIII.

Так минуло днів чимало.
Дон Кіхот як скіпа висох
На покуті в темнім лісі.
Де то Санчо пробував?

Він поїхав не в Тобозо,
А до дому. Був у жінки.
Був у домі Дон Кіхота,
В голяря і в панотця.

Веїм про дивнії пригоди,
Про побіди незабутії
Свого лицаря докладно
І широко розповів.

Аж об поли бивсь руками
Панотець, і став він думать,
Як би лицаря з пустинії
Знов на розум навести.

Врешті видумав він хитрий
Плян і вислав Санчо Панзу,
Щоб піє лицарю в пустиню
Сю від Дульчіної вість.

„Ваша славна, преосвіта
І незрівняна богиня
Заслає вам подяку
І домів велить вертати.“

Але лицар так відмовив:
„Не оемілю ся заглянуть
В сніп очі Дульчінеї,
Поки слава моїх діл

„Не буде лушати широко,
Не обійме велього світа.“
Пшиий плян придумать мусїв
Щиросердній панотель.

Раз, коли преславний лицар
Відбував свою покуту,
Перед ним лараз явилась
Гарна дама на кони.

З нею на прекраснім мулі
Лиш один слуга був. Дама,
Вздівши лицаря, упала
На коліна перед ним.

„Славо славная Ляманші —
Почала вона благати —
Я покривджена, нещасна
Ось до стін твоїх іду.

„Я царівна етіопська
Із країн Мікомікону. —
Велителі одні поганій
З царства геть прогнав мене.

„Сиротою в край сепанський
Пришшла я; тут-же слава
Вашого імення приводить
З просьбою мене до Вас. . .

„Линь на Вас моя надія
І на Вашу сильну руку.
Як Ви велиття страшного
Не побете — згину я.“

„Панї — скрикнув слашний лицар —
Все, що маю, все, що можу,
Я для вас готов зложити!
Їдмо в ваш Мікомікон!“

Зараз взяв на себе зброю,
Сапчови велїв сїдлати
Розіпанта і швиденько
Рушили в Мікомікон.

Швидко їхали, та край був
Не близенький, аж над вечір
Стали в тїм шинку, де Сапчо
Так на коцах прогуляв ся.

Там-же панотець чекав їх —
Бо царівна етіонська,
То не хто був, лиш сестрінка
Економки Дон Кіхота,

А слуга її — голяр був,
Що у змові з панотцем
Се придумав, аби з ліса
Вивабить борця на світ.)

Дуже змучений був лицар
І не знав, куди заїхав,
Лиш просив, аби швиденько
Зладили йому піддїг.

Завели його два слуги
Деєь далеко і поклали
В ліжку спати; мов поїно
Зарар лицар наш заснув.

Чи коротко він, чи довго
Снав отак — мовчить переказ.
Раптом будить ся: палає
Свічка в нього при ногах.

А напроти себе бачить
Він страшенну, дику морду,
Що веміхаючись огидно
Вихиляєсь з темноти.

„Га, то велитель поганій,
Ворог мій з Мікомікону.” —
Думав лицар і з постелі
Схонившись за меч хапа’.

„Стій, поганче!” — крикнув грізно,
І як був в одній сорочій,
Кинув ся з мечем у той бік,
Де страшенну морду вздрів.

Але диво, з полунітьми
Вихилилось ще з десятка
Морд таких же, гдупо-грізно
Веї на лицаря глядять.

„Стійте, кляті сущостати! —
Крикнув лицар. — не гадайте.
Що погані ваші шики
Можуть налякати мене!”

І що сили рубонув
Він мечем. і полила ся
Кров червона з величезних,
Преноганих тих голів.

Зере щить наш храбрый лицар
І рубає тай рубає,
До кістки вже в крові бродить. --
За рог головиний ушав.

Нагло двері відчинились,
І заляканий коршмар
Вбіг без духа. „Боже — крикнув, —
Що тут стало ся таке?“

А побачивши, що сталось,
Мало не зомлів. „Проклятий —
Крикнув він до Дон Кіхота —
Чи сказив ся ти зовеім?“

„Враже, що тобі зробили
Шкіряні мої боклагі?
Ой, пропав увесь мій запас,
Все червонеє вино!“

І на лицаря він кинувся
Та давай його товкмачить
Кулаками, аж прибігли
Та розборонили їх.

„Ледво-не-ледво уговкав
Коршмара розумним словом
Панотець, усяку шкочу
Обіцяв йому сплатить.“

Але Дон Кіхот велично
Вбравшись виїшов із нивниці,
І кияки Мікомікову
Пренюкірно поклонив ся.

„Бог поміг мені, о пані!
Ворог наш лежить убитий
Голова його страшена
В крові плаває оштам.“

„Хоч він сам з помічниками
Своного мене наскочив,
То прийшлося йому зазнати
Сили мого меча.

„А тепер вертайте наші
Весело до свого краю...“
Та в тій хвили сталося диво,
Ставсь немчуваній скандал.

Стало ся таке диво,
Про яке в лицарських книгах
Не писали, про яке
В світі не чував ніхто.

Що там сталося, як скінчилась
Ся предивная пригода,
Се почує, хто дослухатъ
Скоче повість до кінця.

XXIV.

Враз її сіло, ані впало,
З брязком відчинились двері,
І невидана, страшлива
Впала до шинку юрба.

Десять величіїв грубезних,
З головами мов колоди,
Чорних, мов із садки родом,
Втепешлось до шинку.

Язика у всіх дояжевні,
А червої, аж кроваві,
Ще ї заложені за пояс —
Аж огидливо глядїть.

Не говорячи ні слова,
Кинулись на Дон Кіхота,
І скрутили руки й ноги
Лицарю в один момент.

Не говорячи ні слова,
Лицаря, мов сніп бобовий,
Взяв із них один на плечі,
І з шинку на двір поніс.

Там стояла на колесах
Збита з лат велика клітка,
В клітку лицаря владчили,
Розв'язавши з мотузків.

Не зликав ся храбрій лицар,
Тільки дуже дивував ся,
Жалував лишень одного,
Що не був при зброї він.

„Санчо! — крикнув — де ти, Санчо?“
„Ось я, пане! — обізвав ся
Санчо Панза — ось я близько,
Та не можу допомгти вам!“

„Що-ж тобі, небоже Санчо?“
„Ой, якісь страшні поганиї
Вхопили мене й за ноги
Прив'язали до осла.“

„На ослі сиджу, нещасний,
Та не можу з нього злізти!“
„Тихо, Санчо — мовив лицар —
Видно, чари се якісь.

„Жаль лиш, що при мій не має
Ані зброї, брате Санчо,
Ані мого Розінанта.“
„Розінант ось тут при мій!

„І на ньому ваша зброя,
Вся привязана, мій пане!“
Мовив Санчо. — „Слава Богу!“
Мовив славний Дон Кіхот.

„Але де ми, брате Санчо?
Бо мені здалось, що кляті
Ті поганці міль зо сотню
Запесли мене в руках.“

„Ні, мабуть ми на подвір'ю
Тої клятої коршемки,
Де сю ніч ми почували.
Тільки що тепер тиша.

„Наче вимерли усі в ній.
І нема їй живого духа.
Але гляньте, пане любий, —
Ось ізнов ідуть вони!“

Справді величній погані.
Знов явивсь і пригнали
Чару воликів, до воза
З кліткою їх припрягли.

Скочив лицар пам у клітці,
Вздівши своїх супостатів.
„Стійте, кляті! Що ви з памі
Робитє, скажіть мені!“

Але велитні ні слова,
Наче-б їм позакладаю.
Замахнули батогами —
Звільна рушили воли.

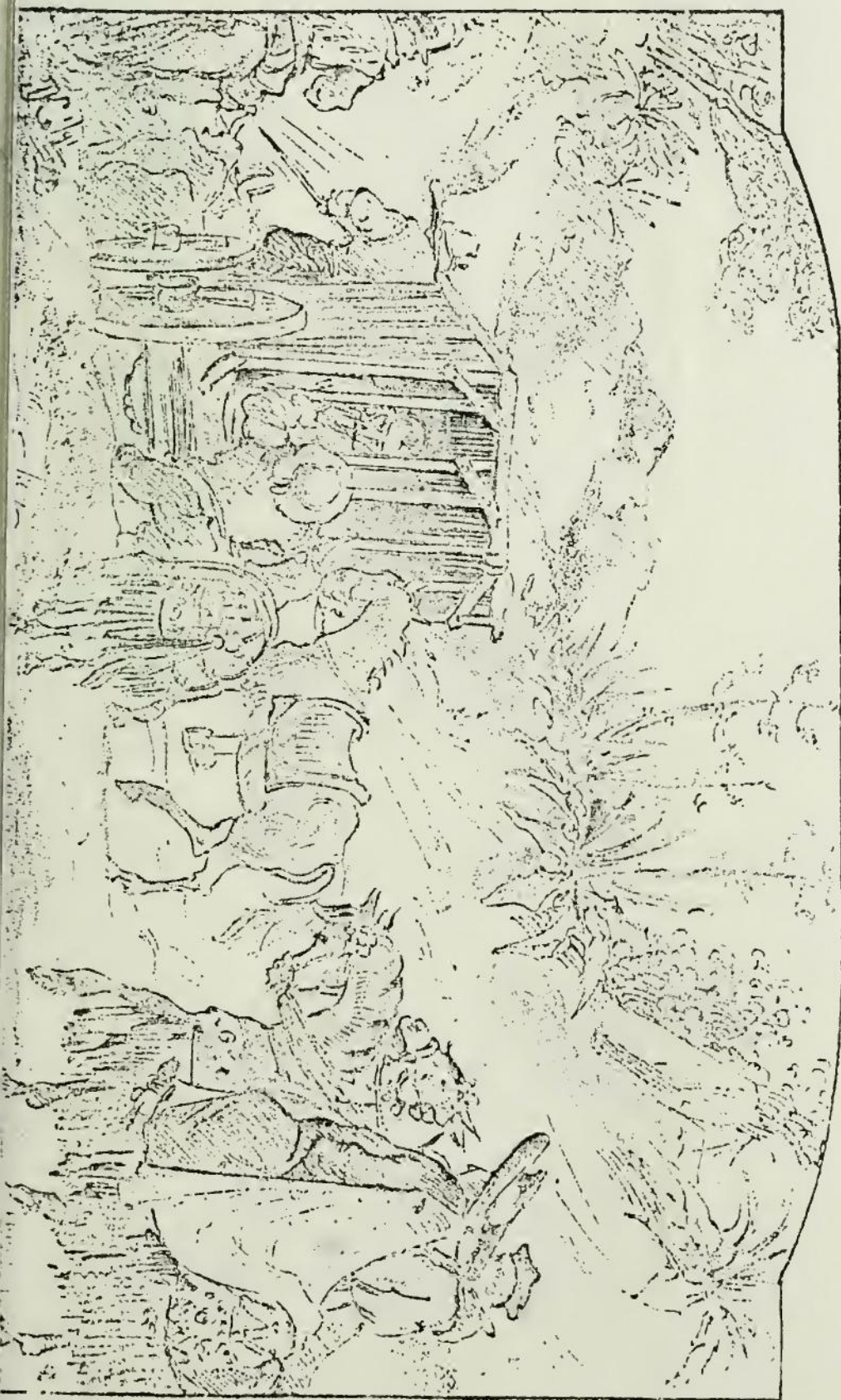
Заскрипів старий возище,
Рушили за ним припяті
Сапчо Папза на ослі.
За ослем же Розіпапте.

Та як в браму виїздили,
Залунав страшливий голос
(Се голяр ревів укритий
В голубятнику край брами):

„Слухай, славний Дон Кіхоте!
Не журися, не смутися!
Ся хвилевая неволя
До добра тебе веде!“

„Я тут Каракуліямбро,
Чародій з Мікомікону —
Влячний я тобі до гробу,
Що ти велиття убив.“

„Се мої могутні чари
Від погібелі страшної
Ось тепер тебе ратують —
Здайсь на мене й будь спокійний.“

„Я веду тебе незримо,
Де тобі велю спинити ся,
Там пробудь, аж знов до слави
Зорі призовуть тебе!“

Вчувши голос той, наш лицар
Заспокоїв ся, і звільна
Покотила ся лицара
З Дюи Кіхотом в лім його.

Ніч була. Заснув у клітці
Лицар, а як пробудив ся
Рано — бачить, що він дома,
Економка ось при нім.

„Що зо мною?“ — мовив лицар. —
„Пане любий, прешрашенні
Велитні учора нічо
Ває до до дому привезли.“

„А найстариний з них вам остро
Наказав ось тут чекати,
Поки сам він не повличе
Знов ває слави добувати.“

„Добре, добре!“ — мовив лицар,
Але в серці щось так сумно,
Важко так йому зробилось,
Мов би все ще в клітці був.

Чув себе таким безцільним,
Збитим, змученим, нещасним
І позбавленим надії.
Що весь день той не вставав.

К вечеру прийшов до нього
Пан-отець, прийшов голяр,
Привитать його з дороги.
І розмовою розважить.

Та не радо розмовляв
Дон Кіхот, а все в задумі
Слухав, слухав їх розмови,
Поки не пішли вони.

Другий день було не ліпше.
Дон Кіхот лежав недужий,
Ані їсти, ані пити,
Щі балакати не міг.

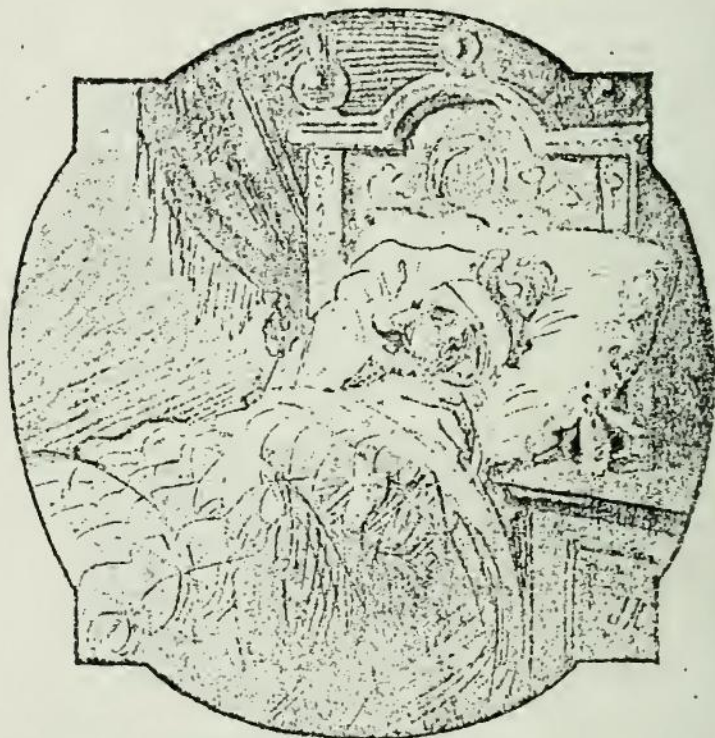
Не минули дві неділі.
Як до смертної постелі
Дон Кіхота веї зібравсь,
Хто лиш знав його в селі.

„Слухайте, брати кохані.
Слухайте і ви панотче. —
Ледво дихаючи мовив
Славний лицар Дон Кіхот. —

„Лежачи отсе недужий,
Ладчись у путь далекий,
Я докладно передумав
Все, чим гриз ся за життя.

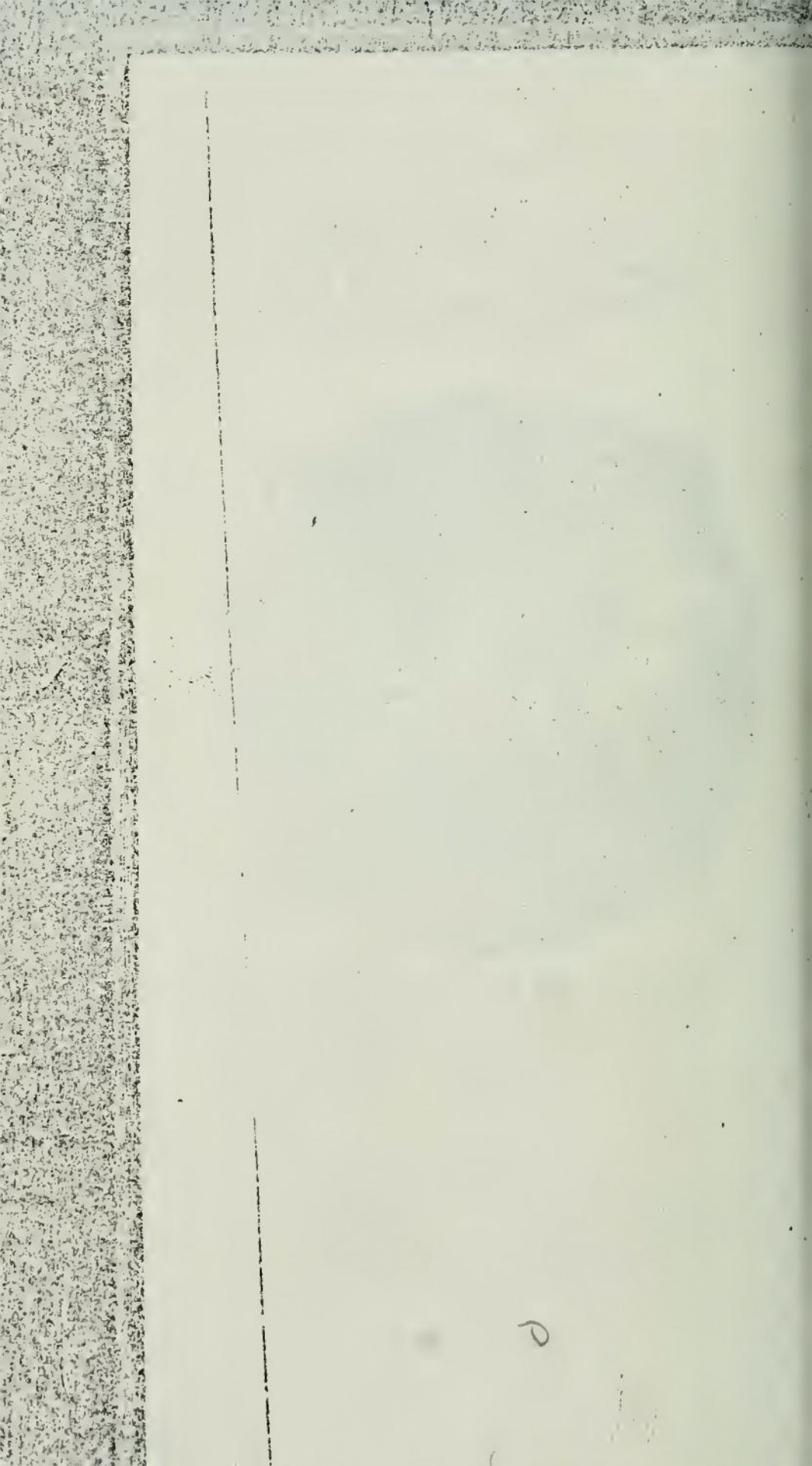
„Проминув вже час лицарства,
І дурний був весь мій почин
Відновить його: на щиний
Щлях тепер весь світ пішов.

„Та не жалує я того,
Що робив, хоч не одному
З вас дурними видають ся
Щирі змагання мої.

„І не жалує й крихітки
Відходити з цього світа,
Що дурними мій вважати
Щирі змагання мої.”

Се було остатнє слово
Дон Кіхота. Він зітхнув,
Обернув ся, простягнув ся,
І на вічний сон заснув.

STANDIN SECT. FEB 8 1980

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
3948
F7P7
1913a

Franko, Ivan
Pryhody Don Kikhota

24

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 26 07 05 019 6